

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра світової економіки

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**ІМІДЖЕВІ ПОЗИЦІЇ УКРАЇНИ У ФОРМУВАННІ МІЖНАРОДНОЇ
ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ**

(на матеріалах Асоціації «Український національний комітет Міжнародної
Торгової Палати (ICC Ukraine)», м. Київ)

Студентки 2 курсу ОС «магістр»,
1м групи, спеціальності 051
«Економіка» спеціалізації
«Міжнародна економіка»

_____

підпис

Вакаренко
Анастасії
Андріївни

Науковий керівник
доктор економічних
наук, доцент

_____

підпис

Бохан Аліна
Василівна

Гарант освітньої
програми
кандидат
економічних наук,
професор

_____

підпис

Кудирко
Людмила
Петрівна

Київ 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ	5
1.1. Теоретичні аспекти у визначенні міжнародної інвестиційної привабливості	5
1.2. Характеристика системи факторів впливу на іміджеві позиції України.....	10
Висновки до розділу 1	14
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ІМІДЖЕВИХ ПОЗИЦІЙ УКРАЇНИ У СФЕРІ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ	15
2.1 Аналіз середовища формування міжнародної інвестиційної привабливості України	15
2.2. Оцінка діяльності Асоціації «Український національний комітет Міжнародної Торгової Палати (ІСС Ukraine) в контексті сприяння іміджевим позиціям України.....	23
Висновки до розділу 2	29
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ	30
3.1. Напрями підвищення міжнародної інвестиційної привабливості України .	30
3.2. Прогнозна оцінка наслідків запровадження запропонованих заходів для міжнародної інвестиційної привабливості України	40
Висновки до розділу 3	44
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	47
ДОДАТКИ.....	52

ВСТУП

Актуальність теми роботи. На сучасному етапі економічного розвитку суспільства, процес модернізації економіки вимагає значних фінансових та інвестиційних ресурсів. Важливим фактором впливу на рівень інвестицій є імідж країни на міжнародній арені, її позиція у провідних рейтингах, досвід інших інвесторів ведення діяльності у країні тощо. Тому дослідження іміджевих позицій у формуванні міжнародної інвестиційної привабливості залишається актуальним, особливо за умов розгортання процесів глобалізації, діджиталізації, зростання конкуренції між державами за ресурси, а також сучасної кризи, спричиненої пандемією.

Аналіз рівня розробленості теми. Багато вітчизняних та зарубіжних вчених присвячували свої праці вивченню питань інвестиційної привабливості та інвестиційного клімату, серед яких: Рзаєв Г.І., Вакулова В.О., Зелінська О.М., Галазюк Н.М., Савіна Н. Б., Гунько В. І., В. Г. Федоренко, Вартсаба В, Лещук Г., Мустафакулов Ш., Дармілов Д. та інші. Їх дослідження мають достатні теоретико-методологічні обґрунтування, однак потребують уточнення роль іміджу країни в інвестиційній привабливості, методи оцінки інвестиційної привабливості, зокрема рейтингові дослідження.

Метою дослідження випускної кваліфікаційної роботи є особливості визначення іміджевих позицій України у контексті формування міжнародної інвестиційної привабливості.

Для досягнення поставленої мети були визначені наступні **завдання**:

- розкрити теоретичні аспекти у визначенні міжнародної інвестиційної привабливості;
- охарактеризувати систему факторів впливу на іміджеві позиції України;
- проаналізувати середовище формування міжнародної інвестиційної привабливості України;
- надати оцінку діяльності Асоціації «Український національний комітет Міжнародної Торгової Палати (ICC Ukraine) в контексті покращення іміджевих позицій України;

- визначити напрями підвищення міжнародної інвестиційної привабливості України;
- спрогнозувати наслідки впровадження запропонованих заходів для міжнародної інвестиційної привабливості України.

Об’єкт дослідження: процес формування позитивного іміджу України та її інвестиційної привабливості в міжнародному економічному середовищі.

Предмет дослідження: теоретичні та практичні аспекти формування міжнародної інвестиційної привабливості держави в умовах глобалізації.

Методи дослідження: загальнонаукові та спеціальні методи, аналіз, синтез, рейтинговий метод, кореляційний аналіз, експертних оцінок, порівняння та узагальнення.

Інформаційною базою дослідження є офіційні матеріали Державного комітету статистики України та Національного банку України, наукові дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців, періодичні видання, міжнародні рейтинги, Закони України

Науково-практична новизна отриманих результатів полягає у тому, що його наукові результати та запропоновані пропозиції можуть бути використані у практичній діяльності ICC Ukraine.

Апробація результатів дослідження. Vakarenko A. Modern dimensions of Ukraine's investment attractiveness: Development of modern globalized society: economic, legal, linguistic aspects [Electronic edition]: proceedings of the scientific and practical student conference (Kyiv, April 07, 2021). Kyiv: Kyiv National University of Trade and Economics, 2021 p. 110-113. Вакаренко А. Особливості формування міжнародної інвестиційної привабливості України. Modern Relationships in the World Economy: зб. наук. ст. студ. /відп. ред. Г.В. Дугінець. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. С. 12-18.

Структура та обсяг випускної кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, 7 таблиць, 19 рисунків, списку використаної літератури із 50 джерел та 1 додатку. Загальний обсяг роботи становить 53 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ

1.1. Теоретичні аспекти у визначенні міжнародної інвестиційної привабливості

Інвестиційна привабливість України є однією з найважливіших тем дослідження, адже саме від неї значною мірою залежить інтенсивність її розвитку, а також галузеве спрямування. Питання формування інвестиційної привабливості постає особливо гостро, враховуючи сучасні процеси глобалізації, інформатизації, зростання конкурентної боротьби країн за інвестиційні ресурси, пандемії, через яку знизилась темпи економічного зростання. Для нарощування темпів виробництва, модернізації економічного комплексу, диверсифікації економіки необхідні інвестиції. Важливим чинником залучення міжнародних інвестицій є імідж країни на міжнародній арені, її позиція у провідних рейтингах, досвід інших інвесторів ведення діяльності у країні тощо [1]. Це дає підстави стверджувати, що формування та прогнозування стратегії підвищення інвестиційної привабливості в Україні в умовах трансформацій є актуальним.

Серед сучасних тенденцій у русі міжнародного капіталу можемо виділити наступні: 1) подальша концентрація потоків і накопичених прямих іноземних інвестицій у країнах із ринковою економікою; 2) посилення ролі держав, що розвиваються як експортерів на ринку капіталів; 3) жорсткість конкуренції за залучення іноземних інвестицій; 4) переоцінка факторів, що дозволяють країнам залучити іноземний капітал; 5) переважання транскордонних придбань і поглинань замість створення нових підприємств або фірм; 6) регулювання потоків іноземних інвестицій, поведінки інвесторів і приймаючих держав на двосторонній і багатосторонній основі [2].

Прямі іноземні інвестиції можуть мати досить значний вплив на країну-реципієнта. За даними ОЕСР, 1 дол. інвестицій збільшує експорт на 2 дол., 3 дол. інвестицій збільшує імпорт на 1 дол. Крім того, 3-25 тис. дол. інвестицій

створюють 1 додаткове робоче місце [2]. Щодо мотивів країн-резидентів до інвестицій, можемо виділити наступні:

- виробничо-економічні (безпосередня мета – отримання прибутку більшого, ніж всередині країни);
- маркетингові (захоплення нових товарних ринків);
- пропагандистські (використовуються великими ТНК для поширення бренду);
- персональні (пов'язані з родинними чи національними зв'язками);
- екологічні (з метою виведення за межі своєї країни екологічно небезпечних виробництв) [2].

В економічній теорії не існує єдиного підходу до визначення «інвестиційної привабливості». Це пов'язано з тим, що існує декілька рівнів інвестиційної привабливості: державний, регіональний, галузевий та рівень підприємства. Інвестиційна привабливість безпосередньо впливає на формування рівня розвитку галузі та регіону, що, своєю чергою, визначає темпи функціонування інвестиційного ринку, обсяги та джерела інвестиційних ресурсів [3]. Розглянемо деякі підходи до визначення поняття «інвестиційної привабливості», що представлені у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Наукові підходи до визначення поняття «інвестиційної привабливості»

Автор	Визначення
О. Колесник, Є. Скоробагатова [4]	<i>Інвестиційна привабливість</i> – це економічна категорія, яка поєднує в собі аналіз таких характеристик як природно-ресурсний потенціал, рівень економічного розвитку країни, політична стабільність, освітній та науковий потенціал, географічне положення, господарський розвиток країни тощо, при здійсненні якого інвестор може оцінити доцільність вкладання в дану країну інвестицій та наявність можливостей для подальшої діяльності.
Н. Савіна [5]	<i>Інвестиційна привабливість</i> – інтегральна характеристика з позицій ефективності функціонування як галузей економіки і видів діяльності, так і регіонів та окремих реальних проєктів
В. Гунько [6]	<i>Інвестиційна привабливість</i> підприємств та економіки країни в цілому - здатність країни та суб'єктів господарювання приймати капітал у певних масштабах і формах, ефективно освоювати його, а також гарантувати повернення інвестованого капіталу, з достатнім рівнем прибутку за припустимого рівня ризику.
О. В. Ключковський, В. О. Ключковська [7]	<i>Інвестиційна привабливість</i> - це сукупність економічних, правових, регуляторних, політичних та інших факторів, які у кінцевому рахунку визначають ступінь ризику капіталовкладень та можливість їх ефективного використання

Джерело: систематизовано автором за [4; 5; 6; 7]

На нашу думку, інвестиційна привабливість країни – це сукупність інституціональних, економічних, політичних, соціальних факторів, які впливають на рішення інвестора щодо вкладання інвестиційних ресурсів в рамках певного ступеню ризику та можливості отримання доходів у майбутньому. При цьому під «інвестиційними ресурсами» розуміють грошові кошти, цінні папери, майнові та немайнові права, рухоме та нерухоме майно, знання, що стосуються технічної інформації, досвіду тощо.

Для визначення інвестиційної привабливості підприємства на першому етапі здійснюється комплексний аналіз його фінансової звітності з метою отримання інтегрального показника, який поєднує в собі оцінки перспективності розвитку підприємства, ефективності використання активів, кількості та якості належних підприємству економічних ресурсів, його фінансового становища – ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості тощо; на другому етапі – аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища з метою визначення притаманних їм сприятливих та несприятливих чинників, останні з яких спричиняють, зокрема, наявність різного роду ризиків, а також оцінки можливого впливу таких чинників і коригування на цій підставі отриманого раніше інтегрального показника.

На мезо- та макрорівні інвестиційний потенціал являє собою комплексну характеристику сукупної здатності економіки регіону або держави щодо здійснення інвестиційної діяльності у всіх сферах, що охоплює не тільки наявний інвестиційний капітал, але й потенціал для інвестування, тобто також визначається рівнем розвитку та ефективності часткових потенціалів, а саме: економічного, фінансового, виробничого, ресурсно-сировинного, інноваційного, трудового, інституціонального, інфраструктурного, соціального потенціалів регіону, держави [8]. На процес формування інвестиційної привабливості впливає цілий ряд факторів, які вимагають комплексного підходу до їх оцінювання з урахуванням специфіки взаємодії суб'єктів економічної діяльності, що схематично представлено на рис. 1.1.

Рис. 1.1 Фактори впливу на формування інвестиційної привабливості

Джерело: розроблено автором на основі [9]

Згідно іншого наукового підходу [10], до основних факторів інвестиційної привабливості можна віднести:

– макроекономічні (обсяг ВВП (абсолютне значення та на душу населення) і його структура, облікова ставка, рівень інфляції, рівень безробіття та зайнятості, ступінь слідування принципам ринкової економіки, валютний курс, стан державного бюджету, державні витрати, стан платіжного балансу, розмір внутрішнього та зовнішнього боргів країни, розмір золотовалютних резервів, темп економічного зростання, обсяги споживання, збереження та інвестування у країні, тощо);

– фактори стану та розвитку фінансового ринку (капіталізація фондового ринку, склад інструментів, що використовуються на фондовій біржі, доступність короткострокових та довгострокових позик, умови банківського кредитування, стан валютного ринку) [10].

Окремі агентства поділяють фактори інвестиційної привабливості на дві підсистеми: інвестиційний потенціал, як сукупність наявних у регіоні факторів виробництва та сфер прикладення капіталу, та інвестиційний ризик. Деякі з ризиків, які впливають на рішення щодо інвестування, наведено в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Ризики інвестування, пов'язані з країною розміщення

Група ризиків	Особливості прояву ризиків інвестування
Політичні	<ul style="list-style-type: none"> - різні види адміністративних обмежень інвестиційної діяльності, пов'язаних із зміною політичного курсу, що здійснює держава; - неможливість здійснення господарської діяльності внаслідок військових дій, революції, загострення внутрішньополітичної ситуації в країні, націоналізації, введення ембарго та ін.; - введення відстрочки на зовнішні платежі на невизначений період в результаті виникнення надзвичайних ситуацій (страйк, війна. тощо); - заборона або обмеження конвертації національної валюти у валюту платежів.
Економічні	<ul style="list-style-type: none"> - рівень інфляції; - виробництво ВВП на душу населення; - темпи зростання ВВП; - питома вага експорту у ВВП; - діюча система оподаткування господарюючих суб'єктів території і зарплати працівників; - фінансовий стан проекту інвестування (галузі або підприємства); - вартість оренди ділянок, митні тарифи, недостатньо злагоджена робота митних служб, тощо.
Правові	<ul style="list-style-type: none"> - відсутність режиму сприяння інвестиційному процесу; - ненадійність державних гарантій; - відсутність права власності на землю для іноземного інвестора; - недосконалість правил участі іноземців у приватизаційному процесі; - недостатня захищеність інтелектуальної власності; - податковий ризик.
Соціальні	<ul style="list-style-type: none"> - ризик виникнення страйків; - високі для країни з доходами населення нижче середнього рівня, ставки податку на зарплату; - неможливість забезпечення прожиткового мінімуму.
Транспортні	<ul style="list-style-type: none"> - пов'язані з перевезенням вантажів будь-яким видом транспорту: залізничним, авіаційним, річковим, автомобільним.
Екологічні	<ul style="list-style-type: none"> - можливість виникнення екологічних катастроф і стихійних лих у регіоні; - ступінь пошкодження території; - рівень радіоактивного забруднення, якості води й атмосфери.
Криміногенні	<ul style="list-style-type: none"> - рекет; - крадіжки майна; - шахрайства з боку інвестиційних або господарських партнерів, хабарництво посадових осіб.

Джерело: розроблено автором на основі [2]

Отже, інвестиційна привабливість є сукупністю різноманітних факторів, які поділяють на сприятливі (інвестиційний потенціал) та несприятливі (інвестиційні ризики). Вважаємо, що над розвитком інвестиційного потенціалу та мінімізацією ризиків слід працювати урядам країн які мають на меті поглиблення участі у міжнародних інвестиційних процесах. Не останню роль у впливі на інвестиційну привабливість відіграє імідж країни, що певним чином являє собою образ, що формується у громадян інших країн щодо певної країни.

1.2. Характеристика системи факторів впливу на іміджеві позиції України

В умовах глобалізації та загострення міжнародної конкуренції формування позитивного іміджу має бути серед стратегічних пріоритетів, адже імідж здатний сприяти зростанню економічних і культурних можливостей держави. Наявність унікального іміджу відіграє важливу інформаційну й просвітницьку роль для розвитку громадянського суспільства, визначає рівень конкурентоспроможності, успішності, впливовості, стабільності та привабливості політичного суб'єкта на внутрішньому й зовнішньому ринках, зокрема і інвестиційної привабливості.

На думку вчених Денисюк С., Корнієнко В., «імідж країни» є комплексом об'єктивних взаємозалежних характеристик державної системи (економічних, географічних, національних, демографічних), що сформувалися в процесі еволюційного розвитку державності як складної багатфакторної підсистеми світового устрою, ефективність взаємодії ланок якої визначає тенденції соціально-економічних, суспільно-політичних, національно-конфесійних та інших процесів» [11]. Імідж країни формується на основі минулих подій та обставин, що склались історично, але в той же час є інструменти та можливості впливу на його формування. Також варто зазначити, що імідж країни не є чимось постійним, він може і повинен змінюватись за певних обставин (сприйняття країни не відповідає реальності; непередбачувані зовнішні події – як позитивні, так і негативні (вторгнення військових сил Російської Федерації на схід України) тощо).

Щодо факторів формування іміджу країни, існують різні думки щодо їх виокремлення та групування. До одних з основних внутрішніх факторів можемо віднести 1) політичний образ (політичний устрій, імідж влади загалом та її представників зокрема); 2) культуру та науку (культурні надбання, цінності держави, наукові відкриття, розвиток спорту, мистецтва, літератури); 3) зовнішньоекономічний образ (імідж торгових марок, брендів експорт товарів і послуг, стан економіки загалом) [12].

До зовнішніх факторів, що здійснюють вплив на формування іміджу країни, можна віднести: 1) участь країни у міжнародних рухах, організаціях, позиція щодо певних глобальних питань; 2) діяльність дипломатичних представництв та різних культурних центрів закордоном; 3) громадяни, що проживають закордоном та туристи, що перебувають на території іншої держави протягом певного обмеженого проміжку часу.

Крім того, Чечель О.Ю. виокремлює три групи факторів, що впливають на формування іміджу України [13]:

1) природно-ресурсний потенціал; національна та культурна спадщина; постійні геополітичні фактори – географічне положення, площа території, довжина кордонів держави, вихід до морів; історичні події, що вплинули на розвиток української державності (завоювання, великі наукові й географічні відкриття), а також внесок видатних українців, діяльність яких нерозривно пов'язана з історією розвитку країни; базова форма державного устрою та структура управління;

2) соціально-психологічні настрої в українському суспільстві; форми суспільно-політичної інтеграції українців, структура, характер і принципи діяльності суспільно-політичних об'єднань України; моральні аспекти розвитку українського суспільства;

3) стабільність української економіки, яка оцінюється рівнем доходів на душу населення, обсягом залучених інвестицій, фінансовою забезпеченістю бюджетів усіх рівнів, гарантією прав і свобод господарюючих на українському ринку суб'єктів реального сектора економіки; правовий простір України та відповідність українських правових норм міжнародним вимогам; функції, повноваження й механізми державного регулювання різних галузей і сфер діяльності в українській державі (ефективність владної конструкції).

Дослідники Г. А. Піскорська, Н. Л. Яковенко вважають, що інструментальними складовими міжнародного іміджу держави є: інвестиційний клімат; туристичний потенціал та відповідна інфраструктура; соціальні характеристики (якість життя, безпека, рівень людського розвитку тощо);

національні символи (всесвітньовідомі представники країни, історичні події та місця, зірки, бренди, ТМ тощо); імідж керівництва держави [14].

Фактори впливу на імідж країни багато в чому співпадають із факторами впливу на інвестиційну привабливість. Але є і певні відмінності, адже імідж держави формується на трьох рівнях свідомості суспільства: міфологічному, стереотипному, предметному. І саме стереотипний рівень, тобто сприйняття країни у свідомості інших людей, є найбільш важливим [13].

Щодо економічних аспектів, до позитивних факторів формування іміджевих позицій України можемо віднести: вигідне природно-географічне положення; сприятливі природно-кліматичні умови; наявність природно-сировинних ресурсів; розвинені харчова, переробна, машинобудівна та деревообробна галузі; потенціал туристично-рекреаційної галузі; високий рівень розвитку людського капіталу; потенціал до розвитку малого підприємництва.

До негативних факторів належать: відсутність чіткої стратегії розвитку країни; недосконалість податкової, фінансово-кредитної системи; низький рівень ВВП; високий рівень безробіття; відтік людських ресурсів закордон; висока корумпованість економіки; висока частка застарілого обладнання на виробництвах; низька частка високотехнологічного сектору; висока частка тіньового сектору економіки; низький рівень розвитку екологічного законодавства тощо.

У зв'язку із вище викладеним, незважаючи на певні реформи, що проводяться в країні, Україна досі сприймається як «сировинний придаток» (переважання видобувної промисловості, металургії, аграрного сектору), корумпована країна з нестабільною економікою та недобросовісною владою, дуже низькою часткою середнього класу, а відтак високою нерівністю населення за фінансовим становищем [16].

Урядом України були зроблені спроби щодо популяризації України у світі. Зокрема, була прийнята Державна програма забезпечення позитивного міжнародного іміджу України (2003-2006 рр.); запроваджена Державна цільова програма формування позитивного іміджу України (2009-2011 рр.). Але жодна з програм через низку обставин, в тому числі політичних, не змогли забезпечити

реальної комплексної координації зусиль [17]. У червні 2017 р. було затверджено План заходів з реалізації Концепції популяризації України у світі, постановою КМУ було утворено Міжвідомчу комісію з питань популяризації України у світі, покликану підвищити рівень координації у сфері публічної дипломатії між залученими владними органами. У 2018 р. затверджено єдиний бренд України Ukraine Now, на основі якого Кабмін замовив розроблення 6 стандартів просування України відповідно до наступних напрямів: в країнах Західної та Центральної Європи; Північної Америки; Південної Америки; Азії; як туристичного напрямку; просування України з метою залучення інвестицій. Необхідно зазначити, що низка експертів з питань стратегічних комунікацій вказують на доволі закритий формат розробки брендбуку і, як результат, його незрозумілість як потенційним цільовим аудиторіям в Україні, так і закордоном.

Розбудова публічної та культурної дипломатії робиться за сприянням НУО – Українського кризового медіа-центру, Ради зовнішньої політики «Українська призма», Internews Ukraine, мережі організацій закордонних українців Razom for Ukraine, Promote Ukraine [17]. Спостерігаються тенденції покращення іміджу України, які мають набути більш системного характеру. Але головним недоліком у формуванні її іміджу є відсутність цілісної стратегії, єдиного органу, який займався б цим питанням [18]. Для формування привабливого іміджу країни необхідний комплексний системний підхід, починаючи від висвітлення подій у країні в зарубіжних ЗМІ та завершуючи менталітетом та цінностями нації.

Отже, на іміджеві позиції України впливає цілий комплекс різноманітних політичних, економічних, соціальних, культурних факторів, більшість із яких можливо і потрібно контролювати для формування позитивного іміджу країни. На сучасному етапі імідж України не можна характеризувати як позитивний, адже, незважаючи на спроби систематизувати покращення іміджу, асоціації з Україною закордоном досі здебільшого негативні (ситуація на Сході, політичні, економічні проблеми тощо). Для формування позитивного іміджу необхідний комплексний підхід до реформування всіх сфер.

Висновки до розділу 1

Інвестиційна привабливість країни – це сукупність інституціональних, економічних, політичних, соціальних факторів, які впливають на рішення інвестора щодо вкладання коштів і можливості отримання доходів у майбутньому.

Існують наступні мотиви країн-резидентів до інвестицій: виробничо-економічні (безпосередня мета – отримання прибутку більшого, ніж всередині країни); маркетингові (захоплення нових товарних ринків); пропагандистські (використовуються великими ТНК для поширення бренду); персональні (пов'язані з родинними чи національними зв'язками); екологічні (з метою виведення за межі своєї країни екологічно небезпечних виробництв).

Перешкодою до інвестування можуть стати різноманітні ризики, пов'язані з країною розміщення – політичні, економічні, соціальні, правові та інші.

Поняття «іміджу країни» включає такі елементи, як економічні, географічні, національні, демографічні характеристики державної системи у минулому та в сучасності.

До факторів впливу на формування іміджу країни належать політичний, зовнішньоекономічний, природно-ресурсний потенціал, соціально-психологічні настрої, стабільність економіки.

Дії щодо покращення іміджу України не принесли вагомого результату. Нині Україна має слабкі позиції та брак інструкційних можливостей щодо системи формування та розвитку позитивного іміджу. Негативний (недостатньо) сформований образ України пов'язаний з недосконалістю податкової, фінансово-кредитної системи; низьким рівнем ВВП; високим рівнем безробіття; відтоком людських ресурсів закордон; високою корумпованістю економіки; низькою часткою високотехнологічного сектору; високою часткою тіньового сектору економіки; низьким рівнем розвитку еко-законодавства; відсутністю єдиної системи та стратегії формування іміджу країни; висвітленням у ЗМІ та, відповідно, сприйняттям країни закордоном як ринку сировини, дешевої робочої сили та місцем військових дій.

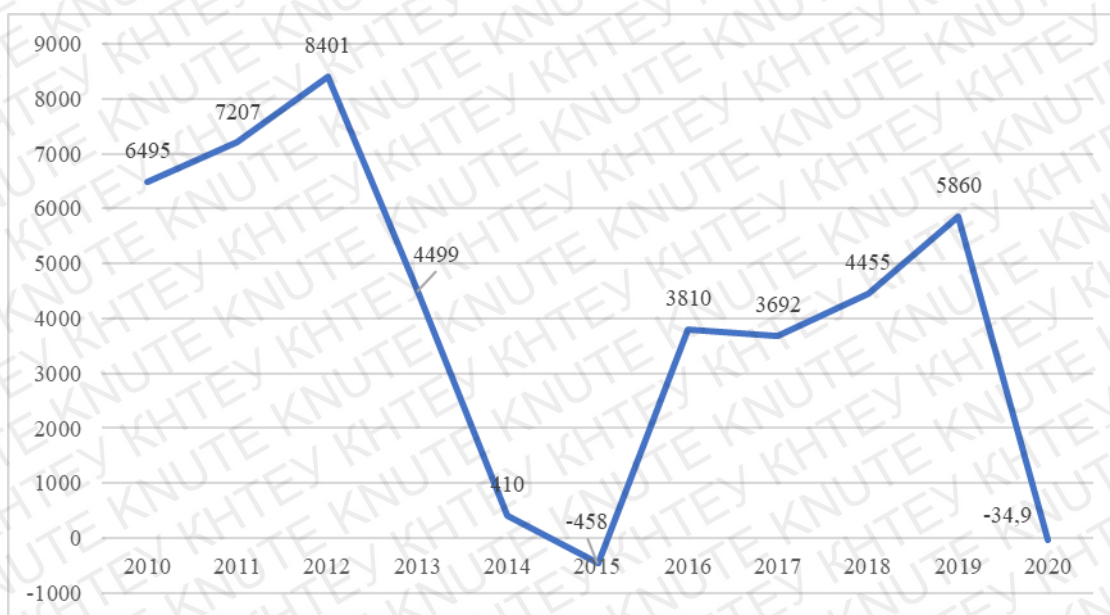

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ІМІДЖЕВИХ ПОЗИЦІЙ УКРАЇНИ У СФЕРІ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ

2.1. Аналіз середовища формування міжнародної інвестиційної привабливості України

Для аналізу та оцінки сприйняття України на міжнародному рівні (зокрема у контексті інвестиційної привабливості) доцільно проаналізувати рівень інвестицій за останнє десятиліття (рис. 2.1)

Рис. 2.1. Динаміка обсягу ПІІ в Україну, 2010 – 2020 рр., млн дол.

Джерело: складено автором за [19]

Обсяг інвестицій має тенденцію до значних коливань, що видно з рис. 2.1. Як вже зазначалось, рівень ПІІ в Україну досяг свого мінімуму в 2015 р. після початку військових дій на Сході України (-458 млн дол.), також показник досяг від'ємних значень у 2020 р. у зв'язку із світовою кризою, викликаною пандемією Covid-19. Це стало наслідком процесу вилучення раніше інвестованого капіталу із інвестиційного обігу без подальшого його використання в інвестиційних цілях, наприклад, для покриття збитків підприємства. Але уже у першому півріччі 2021 році бачимо відновлення процесу інвестування — 2835,74 млн дол., що дає надію на підвищення рівня інвестицій до докризового у 2019 р. [19].

Найбільшими інвесторами в Україну у 2019 році стали Кіпр (42,8%), Нідерланди (12,4%), Російська Федерація (4,9%) та Швейцарія – 4,8% (табл.

2.1). За останні 5 років спостерігаємо значну зміну країн-лідерів інвестування, до прикладу, у 2016 році частка Російської Федерації складала 45%, показники ж Кіпру були від'ємними.

Таблиця 2.1

Найбільші країни-інвестори в Україну за 2019-2020 рр.

Країни	2016 р.	% до заг. обсягу	2017 р.	% до заг. обсягу	2018 р.	% до заг. обсягу	2019 р.	% до заг. обсягу	2020 р.	Абс. відхил. 2020/2016
Кіпр	-834,0	-21,9	447,4	12,1	913,2	20,5	2506,07	42,8	-1009,54	- 175,6
Нідерланди	782,6	20,5	379,2	10,3	923,0	20,7	725,93	12,4	-266,34	- 1 049,0
Російська Федерація	1712,9	45,0	503,8	13,6	453,0	10,2	290,05	4,9	39,71	- 1 673,2
Швейцарія	191,8	5,0	810,8	22,0	771,6	17,3	282,53	4,8	480,52	288,7
Польща	92,1	2,4	140,5	3,8	142,7	3,2	210,29	3,6	125,49	33,4
Угорщина	190,3	5,0	56,3	1,5	97,0	2,2	190,65	3,3	85,10	- 105,2
Люксембург	21,1	0,6	119,8	3,2	21,0	0,5	179,70	3,1	214,38	193,3
Сполучене Королівство	313,8	8,2	197,1	5,3	47,2	1,1	178,71	3,0	282,85	- 30,9
Франція	134,9	3,5	112,3	3,0	119,6	2,7	161,36	2,8	112,56	- 22,3
Австрія	235,8	6,2	-55,2	-1,5	57,4	1,3	117,60	2,0	42,52	-193,3

Джерело: складено автором на основі [19]

Натомість, у 2020 р., у порівнянні із 2016 р. лише у Швейцарії, Польщі та Люксембурзі спостерігається позитивна динаміка обсягу інвестицій. Для подальшого аналізу використаємо дані міжнародних рейтингів. Наприклад, Індекс інвестиційної привабливості, Індекс легкості ведення бізнесу, Індекс глобальної конкурентоспроможності, Індекс економічної свободи та інші [20-26].

Індекс інвестиційної привабливості - дослідження, що відображає настрої бізнесу щодо поточного стану інвестклімату країни та прогнози на найближчі 6 місяців; проводиться Європейською Бізнес Асоціацією.

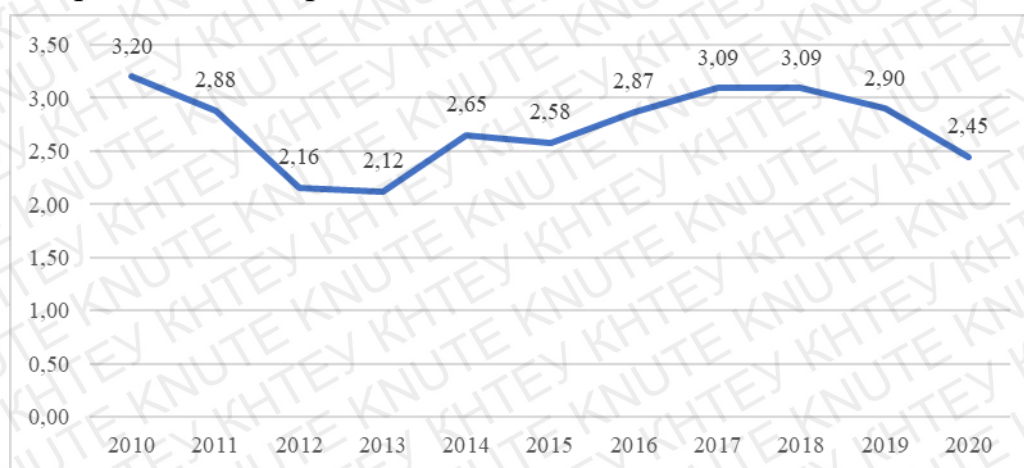

Рис. 2.2. Динаміка індексу інвестиційної привабливості України за 2010-2020 рр.

Джерело: складено автором на основі [20]

Як бачимо з рис. 2.2, у 2018-2020 рр. значення індексу мало тенденцію до зниження, а отже настрої інвесторів щодо інвестування в український бізнес були негативними. Однак у першій половині 2021 р., незважаючи на кризові явища в економіці, показник зріс на 0,39 пунктів і становив 2,84, зокрема 32% опитаних вважають, що інвестиційний клімат України покращився за дане півріччя [20].

Індекс легкості ведення бізнесу (Doing Business) – характеризує рівень сприятливості розвитку підприємницької діяльності, ступінь регулювання бізнесу, захист прав власності. Кожна країна оцінюється експертами за 10 показниками і отримує від 0 до 100 балів за кожен (100 – найкращий результат, 0 – найгірший). Позиції України в цьому рейтингу представлені табл. 2.2.

Таблиця 2.2

**Динаміка рейтингових позицій легкості ведення бізнесу України
за 2016-2020 рр.**

Показники (позиція)	Роки					Зміна рейтингу 2020 р. відносно 2016 р. (+, -)
	2016	2017	2018	2019	2020	
Індекс легкості ведення бізнесу	83	80	76	71	64	+19
Реєстрація підприємства	24	20	52	56	61	-37
Отримання дозволу на будівництво	137	140	35	30	20	+117
Підключення до систем енергозабезпечення	140	130	128	135	128	+12
Реєстрація власності	62	63	64	63	61	+1
Отримання кредиту	19	20	29	32	37	-18
Захист міноритарних інвесторів	101	70	81	72	45	+56
Оподаткування	83	84	43	54	65	+18
Міжнародна торгівля	110	115	119	78	74	+36
Забезпечення виконання контрактів	93	81	82	57	63	+30
Вирішення проблем неплатоспроможності	148	150	149	145	146	+2

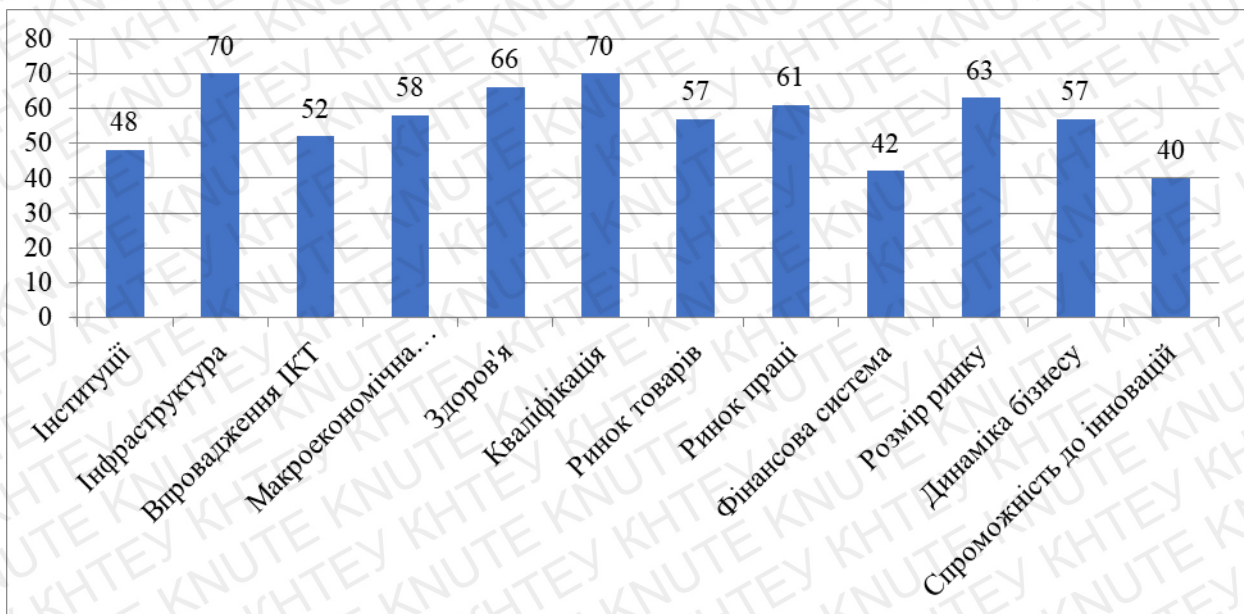
Джерело: складено автором на основі [21]

За останні п'ять років Україна піднялась у рейтингу на 19 позицій за Місце України знизилось за показником «реєстрація підприємства» з 24 на 61.

Однак все ж вважається, що розпочати бізнес в нашій державі відносно легко: для цього необхідно витратити лише 6,5 днів, пройти 6 процедур і сплатити досить невеликі кошти. Результат у балах – 91,1 зі 100. Істотний прогрес був досягнутий за показником «Отримання дозволу на будівництво» +117 позицій. Зокрема, щоб отримати дозвіл, більше не потрібно залучати зовнішнього контролера, з'явилася система електронних повідомлень, необхідно пройти 10 процедур, витрати зменшились. Україна піднялась на 56 позицій за показником «захист міноритарних інвесторів» – автори рейтингу вважають, що Україна покращила захист прав міноритаріїв вимогою до компаній розкривати більше інформації про операції з зацікавленими особами. Але прав впливати на керівні органи у міноритарних акціонерів майже немає [27].

Наступний індекс для аналізу – *індекс глобальної конкурентоспроможності*, який розраховується Всесвітнім економічним форумом, враховує 98 індикаторів, які формують 12 основних показників. Використовується шкала 0-100, де 100 – найкращий показник. У 2019 р. Україна опустилась на 85 місце (141 країна) порівняно з 83 місцем (140 країн) у 2018 р. [22]. На рис. 2.3 можемо побачити детальний розподіл за окремими показниками.

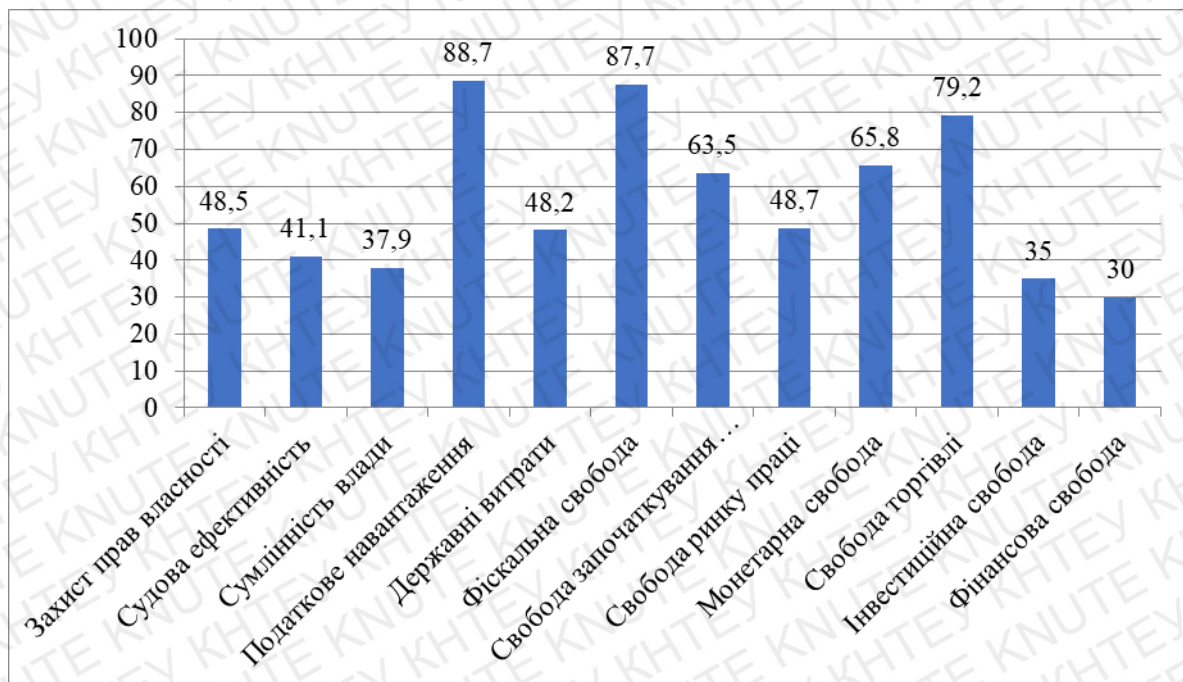

Рис. 2.3. Розподіл балів України за показниками Індексу глобальної конкурентоспроможності за 2019 р.

Джерело: складено автором на основі [22]

Найбільше балів маємо за показником «Інфраструктура» (57-ме місце), «Кваліфікація (Навички)» (44 місце), а також «Здоров'я (Очікувана тривалість життя)» (101 місце). Найнижчі бали можемо спостерігати за наступними показниками: «Спроможність до інновацій» (60 місце), «Фінансова система» (136 місце) та «Інституції» (104 місце). Зокрема, індикатори негативних процесів – рівень боргу країни, злочинність, стабільність фінансової системи, низький рівень підтримки науки та досліджень та ін. У 2020 р. було вирішено не формувати порівняльний рейтинг країн за Індексом глобальної конкурентоспроможності через пандемію [22].

Індекс економічної свободи – це показник, який щорічно розраховується Wall Street Journal і Heritage Foundation для більшості країн світу з 1995 р. на основі 12 показників. Україна у рейтингу 2020 р. піднялась на 127 позицію зі 178 країн (56,2 б.) порівняно з 134 позицією минулого р. (54,9 б.) у більшій мірі за рахунок показника «Податкове навантаження». Оцінку критеріїв індексу економічної свободи представлено на рис. 2.4.

Рис. 2.4. Розподіл балів України за показниками Індексу економічної свободи за 2020 р.

Джерело: складено на основі [23]

Україну випереджають Нікарагуа та Джибуті (з показниками від 56,3 б. та 56,2 б. відповідно) слідом за нею йдуть Мавританія (56,1 б.) та Сан-Томе і

Принсіпі (55,9 б.), а всі разом ці країни потрапили до «переважно невільних» економік із показником індексу нижче 60.

Варто зазначити, що у порівнянні з минулорічним рейтингом знизились лише показники «Судова ефективність» та «Свобода торгівлі», деякі залишилися незмінними, інші зросли. Найвищі бали Україна має за показниками «Податкове навантаження» – 88,7 б., «Фіскальна свобода» – 87,7 б. та «Свобода торгівлі» – 79,2 б. Найнижчі – «Фінансова свобода» – 30 б. та «Інвестиційна свобода» – 35 б [23]. За останні рр. показники України мають тенденцію до покращення, наша країна все ж посідає останнє місце серед 45 країн європейського регіону, і її загальний бал нижчий за середні показники по регіону та у світі. Цього р. рейтинг України дещо покращився в межах «переважно невільної» категорії країн. Щоб підтримати імпульс до більшої економічної свободи, уряду потрібно буде підвищувати довіру інвесторів, продовжувати вдосконалювати інвестиційний кодекс та проводити глибокі та всебічні реформи для зміцнення верховенства закону та покращення захисту прав власності, судової ефективності та цілісності уряду. Позиції України в різних рейтингах за 2016-2020 рр. згруповані у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Позиції України в різних рейтингах за 2016-2020 рр.

Рейтинг (місце)	Роки				
	2016	2017	2018	2019	2020
Індекс економічної свободи	162	149	150	134	127
Індекс глобальної конкурентоспроможності	85	81	83	85	-
Індекс легкості ведення бізнесу	83	80	76	71	64
Глобальний індекс інновацій	56	50	43	47	45
- витрати на інноваційну діяльність	76	77	75	82	71
- результати інноваційної діяльності	40	40	35	36	37
Індекс сприйняття корупції	131	130	120	126	117
Індекс екологічної ефективності	44	-	109	-	60

Джерело: складено автором на основі [21-27]

Глобальний індекс інновацій (ГІІ) – це щорічний рейтинг країн за їх спроможністю та успіхом в інноваціях. Він публікується Корнельським університетом, INSEAD та Всесвітньою організацією інтелектуальної

власності, започаткований у 2007 році. ГП обчислюється шляхом середнього балу за двома субіндексами – Індексом витрат на інновації та Індексом результатів інноваційної діяльності, які складаються з п'яти та двох показників відповідно.

У 2020 р. Україна посіла 45 місце серед 131 країни. Серед країн із рівнем доходу економіки нижче середнього Україна посіла за цим індексом другу позицію. Першою країною у цій категорії є В'єтнам, третьою – Індія. Як зазначають експерти, пандемія коронавірусу спричинила значний вплив на щогорічну інноваційну діяльність та спричинила значне падіння світових економік. Водночас, уражаючи одні галузі, COVID-19 стимулює розвиток та фінансування інновацій в інших, особливо у сфері охорони здоров'я [27].

Індекс сприйняття корупції – це показник, який з 1995 р. розраховується міжнародною організацією Transparency International. Сама організація не проводить власних опитувань – Індекс розраховують на основі 13 досліджень авторитетних міжнародних установ і дослідницьких центрів. Індекс є оцінкою від 0 (дуже високий рівень корупції) до 100 (вкрай низький рівень корупції). За останніми даними Індeksu сприйняття корупції Україна за рік покращила свій показник з 30 до 33 балів. Таким чином, Україна посіла 117 місце в рейтингу, в якому представлені 180 країн. Торік Україна була на дев'ять сходинок нижче та посідала 126 місце в рейтингу [25].

Як зазначають в "Transparency International Україна", індекс України у 2020 році покращився завдяки запуску Вищого антикорупційного суду та перезапуску Національного агентства з питань запобігання корупції. Окрім цього, було підвищено ефективність систем запобігання політичній корупції та запроваджено відкритий та підзвітний процес приватизації державного майна. Водночас за останній р. в країні "вимальовалися ризики, які можуть суттєво відкинути нас назад у сфері подолання корупції", зазначають в організації [29].

Індекс екологічної ефективності — індекс, що оцінює показники екологічної політики держав світу. ЕРІ ранжує країни за результативністю в категоріях, які об'єднуються в дві групи: життєздатність екосистеми і

екологічне здоров'я. За результатами рейтингу 2020 р. Україна знаходиться на 60 позиції між Венесуелою та Уругваєм. Найнижчий показник за групою «Біорізноманіття» (139 місце, 37,7 балів зі 100) та «Екосистемні послуги» (вирубка лісів, втрата водно-болотних угідь тощо) – 108 місце, 30,2 бали [26].

У розрізі регіонів світу найвищі показники індексу екологічної ефективності мають країни Європи (перші 17 країн у рейтингу зі значенням показника понад 75,9). Такі значення свідчать про взаємозв'язок рівня економічного та екологічного розвитку. Європейське законодавство в галузі захисту екології є одним із найжорсткіших серед регіонів світу [30]. Для аналізу середовища формування міжнародної інвестиційної привабливості необхідно також розглянути основні макроекономічні показники України (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Макроекономічні показники України за 2016-2020 рр.

Показники	Роки					Зміна 2020/ 2016, %
	2016	2017	2018	2019	2020	
Валовий внутрішній продукт (у фактичних цінах), млрд. грн.	2383,2	2982,9	3558,7	3974,6	4194,1	76,0
Рівень безробіття населення, %	9,70	9,90	9,10	8,60	9,90	2,1
Індекс споживчих цін (темпер інфляції), %	112,4	113,7	109,8	104,1	105,0	-6,6
Експорт товарів і послуг, млрд. дол. США	36,4	43,2	47,3	50,1	49,2	35,2
Імпорт товарів і послуг, млрд. дол. США	39,2	49,6	57,2	60,8	54,1	38,0
Оптовий товарооборот, млрд. грн.	1556,6	1908,7	2115,4	2322,1	2462,6	58,2
Роздрібний товарооборот, млрд. грн.	555,9	586,3	668,4	793,5	868,3	56,2

Джерело: складено автором на основі [31]

За 2016-2020 рр. зріс ВВП, оптовий та роздрібний товарооборот, натомість у 2020 р. зменшилися обсяги експорту та імпорту у порівнянні із 2019 роком, однак за останні 5 років спостерігається зростання на 35,2% та 38,0% відповідно; зросла також частка безробітних на 2,1%. Сальдо торгового балансу залишається від'ємним. Отже, є позитивні зміни щодо інвестиційної привабливості України та її позицій у міжнародних рейтингах. Але є проблеми у сфері законодавства, захисту прав інвесторів, високий рівень корумпованості, що не дозволяють Україні покращувати свій імідж.

2.2. Оцінка діяльності Асоціації «Український національний комітет Міжнародної Торгової Палати (ICC Ukraine) в контексті сприяння іміджевим позиціям України

В рамках дослідження іміджу України, однією з провідних організацій у цій сфері діяльності можна вважати Асоціацію «Український національний комітет Міжнародної Торгової Палати (ICC Ukraine). Це – перший національний комітет на території країн СНД. Створений у 1998 р., і сьогодні об'єднує національні підприємства та компанії нерезиденти, які представляють великий та середній бізнес; входить до глобальної мережі ICC та має партнерські відносини із національними комітетами у 94 країнах світу. ICC Ukraine можна назвати провідною асоціацією у сфері міжнародного співробітництва та партнером для всіх учасників глобального бізнесу, влади та світової спільноти.

Рис. 2.5. Діяльність ICC Ukraine в іміджуванні України

Джерело: розроблено автором на основі [32]

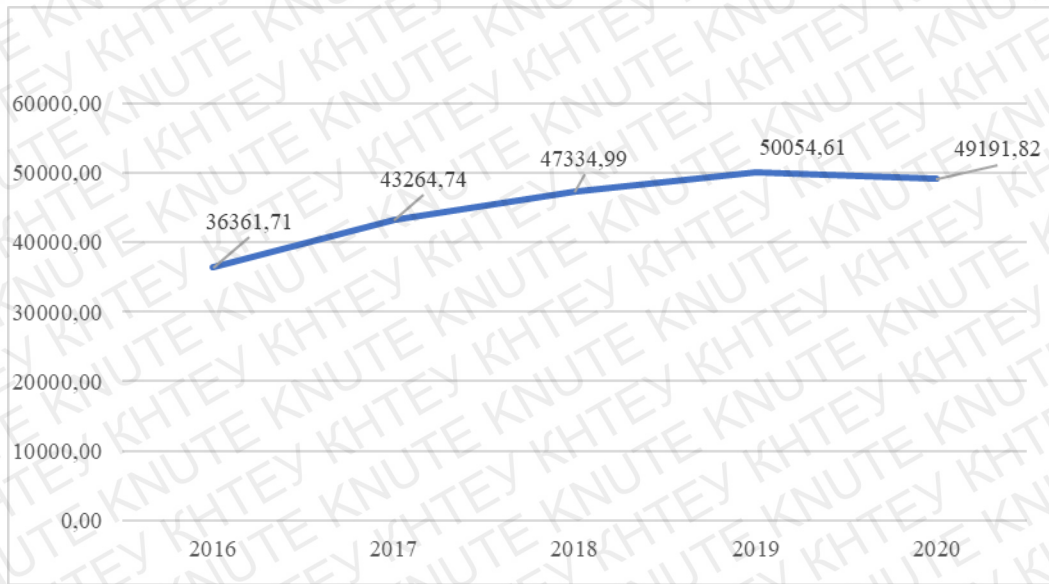
До головних напрямків діяльності ICC можна віднести [32]:

- розробку глобальних стандартів ведення бізнесу: Incoterms, торгове фінансування, форс-мажор, міжнародні контракти (їх укладання та типові форми), міжнародний арбітраж;
- вирішення комерційних спорів Міжнародним Арбітражним Судом у Парижі;
- надання послуг із запобігання і протидії комерційним злочинам (ICC Commercial Crime Services);
- проведення досліджень з особливостей міжнародного бізнесу; 5) організацію тренінгів-семінарів та конференцій, які стосуються усіх сфер діяльності ICC;
- відстоювання інтересів міжнародного бізнесу в якості консультативного органу при ООН, ЄБРР, Світовому Банку, СОТ та офіційного партнера саміту G20;
- об'єднання торгово-промислових палат через Світову Федерацію Торгових Палат (WCF);
- сертифікацію спеціалістів з торгового фінансування в Академії ICC [29].

ICC Ukraine організувала бізнес-форуми у 67 країнах світу; має статус Investor in People організації; брав участь у 8 Конгресах WCF та 5 конгресах ICC; має ділові контакти з Комітетами у 93 країнах світу; проводить понад 7 міжнародних бізнес заходів щорічно; має представництва у 25 регіонах України; пропонує 18 продуктів для сприяння розвитку бізнесу; створив 15 Комісій з актуальних напрямків діяльності; має 21 компетентного працівника у команді та 15 статусних віце-президентів, експертів з різних секторів економіки [32].

На сучасному етапі ICC Ukraine здійснює розробку бренд-програм, зокрема «Партнерство країн», головна мета якої – сприяння у розвитку зовнішньоекономічної діяльності через мережу партнерів у 94 країнах світу, проведення бізнес-форумів; інформаційно-аналітична підтримка. Доцільно

проаналізувати динаміку експорту та ключових партнерів за останні п'ять років, яка представлена на рис. 2.6.

Рис. 2.6. Динаміка обсягу експорту з України, 2016-2020 рр., млн дол.

Джерело: складено автором на основі [31]

Як бачимо з рис. 2.4, експорт має тенденцію до зростання, навіть у 2020 р. за умов початку пандемії обсяг скоротився лише на 1,8%, і становив все ще на 3,9% більше рівня 2018 р. Далі у табл. 2.5 порівнюємо ключових партнерів-імпортерів українських товарів за 2016-2020 рр. [31].

Таблиця 2.5

Позиції найбільших імпортерів українських товарів

Країна	2016 р.		Країна	2020 р.	
	Обсяг експорту, млн дол.	Частка у загальному експорті, %		Обсяг експорту, млн дол.	Частка у загальному експорті, %
1. ЄС	13496,3	37,1	1. ЄС	18604,9	37,8
2. Росія	3592,9	9,9	2. Китай	7099,95	14,4
3. Єгипет	2266,5	6,2	3. Росія	2705,98	5,5
4. Туреччина	2049,1	5,6	4. Туреччина	2436,27	5,0
5. Індія	1903,1	5,2	5. Індія	1972,10	4,0
6. Китай	1832,5	5,0	6. Єгипет	1617,76	3,3
7. Білорусь	903,2	2,5	7. Білорусь	1335,27	2,7
8. Іран	705,2	1,9	8. США	983,94	2,0
9. Саудівська Аравія	592,9	1,6	9. Індонезія	735,64	1,5
10. Ізраїль	488,6	1,3	10. Саудівська Аравія	719,05	1,5

Джерело: складено автором на основі [31]

Як бачимо з табл. 2.5, до найбільших імпортерів української продукції у 2016 р. можемо віднести ЄС, Російську Федерацію та Єгипет. У 2020 р. трійку лідерів сформували ЄС, Китай та Росія. За останні п'ять років частка експорту до країн ЄС збільшилась на 0,7%. Спостерігається значне зростання частки експорту до Китаю – на 9,4%. До найбільших експортерів додалися Індонезія та США, натомість Іран знизився у позиціях. Знизилась частка експорту до Російської Федерації на 4,4% [31].

Крім того, у рамках програми ICC Ukraine «Єдине вікно-локальне рішення» передбачалось спрощення процедур міжнародної торгівлі. Зокрема в Одеському морському порту в 2011 р. було вперше запроваджено Інформаційну систему портового співтовариства з метою скорочення тривалості процедур оформлення пасажирів і вантажів. Система запроваджувалась поетапно, процедура перевodu оформлення митних контейнерів на електронне завершилась в березні 2020 р. Запровадження цієї системи мало позитивні наслідки, зокрема зменшення паперового документообігу при реалізації всіх операційних процедур у порту, який стосується обробки суден, оформлення вантажів, контрольованої безпеки руху товарів та транспортних засобів за межі порту, прискорення та спрощення процедур контролю без шкоди для їх форм, обсягів, встановлених законодавством, та якості [33].

Національний проект «Єдине вікно – локальне рішення» переданий до приватної структури без забезпечення контролю, зокрема щодо питань ціноутворення. Невтручання державних органів має негативні наслідки, пов'язані з понесенням затрат експедиторськими компаніями. Відсутність закріпленого в нормативно-правових актах статусу Інформаційної системи портового співтовариства, порядку функціонування системи не забезпечує прозорості її роботи та доступу до неї усіма учасниками» [33].

Наразі діє програма «BASCAP» – «Бізнес проти контрафактної продукції та піратства» – у сфері захисту прав інтелектуальної власності. ICC/BASCAP об'єднує і мобілізує підприємства з різних секторів економіки. BASCAP має на

меті схилити органи влади до застосування більш активних заходів і до виділення ресурсів задля посилення охорони прав інтелектуальної власності, а також прагне привести до культурних змін, наслідком яких стане повага до охорони прав інтелектуальної власності та їх належний захист. У Звіті «Розвиток і захист інтелектуальної власності в Україні», наголошується, що «ІВ сприяє надходженню прямих іноземних інвестицій та переданню технологій. Враховуючи те, що сфера технологій і послуг швидко наздоганяє галузь виробництва, виступаючи рушієм надходження прямих іноземних інвестицій, для повної реалізації країною свого потенціалу прямих іноземних інвестицій Україні потрібно забезпечити надійну законодавчу базу у сфері ІВ та ефективний захист прав ІВ» [34]. У Звіті також надані рекомендації щодо подальших дій у сфері захисту прав інтелектуальної власності.

Проект ІСС Ukraine – «Бюро протидії комерційним злочинам та корупції» – передбачає реалізацію багатосторонніх заходів по запобіганню економічним злочинам та корупції, в тому числі розкриттю, розслідуванню та мінімізації правопорушень задля розвитку вільного міжнародного товарообігу, підприємницької діяльності та встановлення високого рівня професіоналізму, справедливості та чесності у ділових відносинах на внутрішній та міжнародній аренах. Наприклад, представники громадської ради прийняли участь у розробці «Зasad державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2020-2024 рр. [35]. Передбачається, що ухвалення даної стратегії дозволить [36]:

- економити до 200 млрд грн у держбюджеті щорічно;
- забезпечити урахування інтересів усіх зацікавлених у боротьбі з корупцією сторін: Національне агентство з питань запобігання корупції провело численні консультації з громадянами, погодили проект із 37 органами влади;

- сфокусуватись на боротьбі із корупцією у 8 ключових сферах, серед яких охорона здоров'я, сектор оборони, боротьба з незаконним будівництвом тощо.

Однак надані громадською радою рекомендації по Антикорупційній стратегії не були розглянуті публічно, оскільки Вища рада правосуддя не дозволила бути присутнім представникам громадської ради на публічному обговорення проєкту Антикорупційної стратегії 31 липня 2020 р. – таким чином можна зробити висновок про певні маніпуляції у зв'язку із формуванням даної стратегії [35].

Доцільно стверджувати, що своєю діяльністю ICC Ukraine розширює можливості для бізнесу щодо виходу на міжнародні ринки, представляє Україну на міжнародній арені і таким чином сприяє формуванню позитивного іміджу країни. З метою встановлення залежності між рівнем інвестицій та оцінкою позицій України в Індексі глобальної конкурентоспроможності проведемо кореляційний аналіз (додаток А, табл. 1.).

Отже, згідно з проведеними розрахунками коефіцієнт кореляції = 0,46, що свідчить про слабку кореляцію між темпами зростання інвестицій та темпами зростання балів за Індексом глобальної конкурентоспроможності. На рівень інвестицій можуть здійснювати вплив також інші показники, що не враховані в індексі. Отриманий показник враховує лише один із багатьох економічних, політичних та інших факторів, що здійснюють вплив на досліджувані величини.

Висновки до розділу 2

Аналіз динаміки обсягів інвестицій в Україні виявив, що обсяги залучення є нестабільними. Значні падіння обсягів інвестицій в Україну за 2016-2020 рр. компенсувались подальшим зростанням у наступних роках.

Оцінка рівня якості середовища інвестиційної привабливості України здійснюється на основі аналізу позицій України у шести міжнародних індексах (легкості ведення бізнесу, глобальної конкурентоспроможності, економічної свободи, інновацій, сприйняття корупції, екологічної ефективності).

За останні роки, не зважаючи на кризу у зв'язку з пандемією Covid-19, покращились позиції України у всіх досліджуваних рейтингах, окрім Індексу екологічної ефективності. Підвищення у рейтингу легкості ведення бізнесу відбулось за рахунок покращення таких показників, як отримання дозволу на будівництво, захист міноритарних інвесторів, підключення до систем енергозабезпечення, міжнародна торгівля, забезпечення виконання контрактів.

Індикаторами негативних процесів згідно з Індексом глобальної конкурентоспроможності залишаються високий рівень боргу країни, злочинність, стабільність фінансової системи, низький рівень підтримки науки та досліджень та ін.

Оцінка ключових макроекономічних показників України за останні п'ять років виявила, що зростають ВВП, оптовий та роздрібний товарооборот, знижується темп інфляції, натомість у 2020 році незначно знизились об'єми експорту та імпорту, зросла частка безробітних. Також сальдо торгового балансу залишається від'ємним.

ІСС Ukraine здійснює заходи в контексті сприяння іміджевим позиціям України через розробку глобальних стандартів ведення бізнесу (Incoterms); вирішення комерційних спорів Міжнародним Арбітражним Судом; проведення досліджень з міжнародного бізнесу; проведення тренінгів-семінарів та конференцій, які стосуються усіх сфер діяльності ІСС. До пріоритетних проєктів ІСС Ukraine цього спрямування відносять: «Партнерство країн», Бюро протидії комерційним злочинам та корупції, «Бізнес проти контрафактної продукції та піратства», «Єдине вікно – локальне рішення».

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ

3.1. Напрями підвищення міжнародної інвестиційної привабливості України

В сучасних умовах розвитку, на інвестиційну привабливість впливає безліч чинників, зокрема це базові макроекономічні показники. Для покращення інвестиційної привабливості України варто звернути увагу на такі заходи: 1) зниження податкового навантаження та забезпечення стабільності політичного середовища; 2) боротьба з корупцією та забезпечення прозорості процедур ухвалення рішень на всіх ланках влади; 3) боротьба з інфляцією; 4) забезпечення ефективного функціонування правової сфери, вдосконалення законодавства; 5) оновлення судової системи, формування авторитету та довіри до суддів через їх чесну, прозору діяльність; 6) упровадження економічного механізму страхування ризиків іноземного інвестування; 7) стимулювання розвитку фондового ринку, адже рівень портфельних інвестицій залишається досить низьким через майже відсутній фондовий ринок в Україні; 8) поступове насичення економіки довгостроковими кредитами з низькими відсотковими ставками; це має стимулювати інвестиційну активність та економічне зростання країни загалом.

Нині Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України продовжує роботу по реалізації Закону України “Про індустриальні парки”. Однак діяльність у зв’язку із цим законом критикується, зокрема вказується на те, що не створено базових умов для ведення бізнесу, тому не варто очікувати зростання обсягів виробництва; важко оцінити реальний вплив технопарків на розвиток економіки; підтримку отримують не нові галузі, а згасаючі галузі (наприклад, вугільна) через більшу їхню політичну вагу та можливості для лобізму тощо [37].

Ініціативи щодо створення «інвестнянь» – інвесторів, які готові вкласти в Україну більше 30 млн дол, мали отримувати державну турботу у вигляді

«інвестиційної няні» – менеджера, який допомагатиме їм від імені держави. Однак це виглядало недоцільним зважаючи на проблеми для інвесторів у інших сферах. Наприклад, генеральний директор «Dragon Capital» Т. Фіала зазначив, що оскільки ця ініціатива не входить в пріоритети, то вона не дуже сприятиме збільшенню притоку інвестицій до України. На першому місці в пріоритетах – верховенство права, реформа судів та правоохоронних органів, нульова толерантність до корупції, відсторонення (влади) від олігархів, професійні кадри в уряді та у владі в цілому, структурні реформи, лібералізація ринку землі й тарифів, дерегуляція, зниження долі тіньової економіки, приватизація та інші кроки [38].

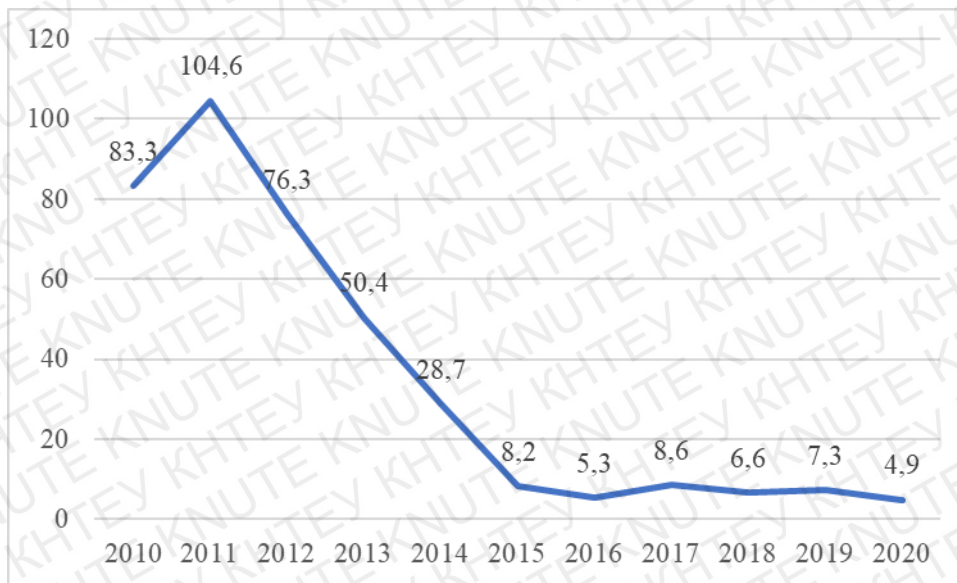
Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні» [39], що набрав чинності 13 лютого 2021 року гарантує надання держпідтримки українським та іноземним інвесторам із загальною сумою інвестицій від 20 млн євро, які створюють не менше 80 робочих місць із середньою зарплатою на 15% більше, ніж у регіоні, де така інвестиція буде здійснена. При цьому загальний обсяг держпідтримки не має перевищувати 30% від суми інвестицій у проєкт [40].

В результаті рейтингового дослідження були також виявлені наступні проблемні показники: реєстрація підприємства, отримання кредиту, спроможність до інновацій, фінансова система, інституції, фінансова свобода, інвестиційна свобода, витрати на інноваційну діяльність, результати інноваційної діяльності.

Вважаємо, що для покращення інноваційного середовища, необхідним є розвиток високотехнологічних галузей, адже в першу чергу це актуально у зв'язку із цифровізацією економіки, розквітом Індустрії 4.0. Крім того, удосконалення технологій для галузей, де Україна вже має своє місце, допоможе підтримувати конкурентоспроможність власної продукції на національних та міжнародних ринках.

Вважаємо за доцільним зробити акцент на розвитку автомобільної галузі. Поточний рівень виробництва у 2020 р. нижче потенціального рівня, що видно з діаграми, представленої на рис. 3.1.

Рис. 3.1 Динаміка обсягів виробництва автотранспортних засобів в Україні за 2010-2020 рр., тис. шт.

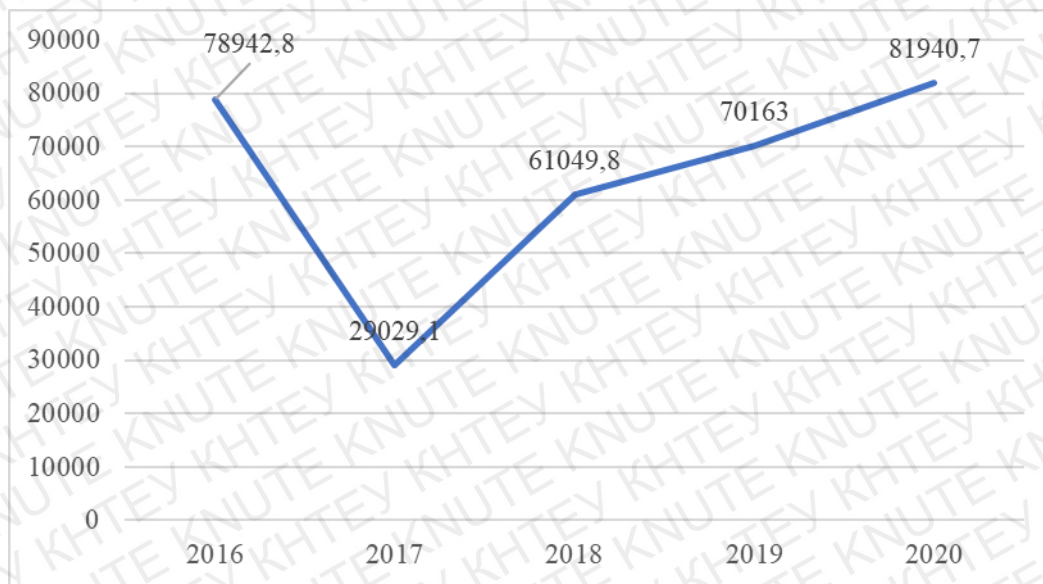
Джерело: складено автором на основі [41]

Це означає, що є невикористані потужності, які потребують інвестицій для їх повного завантаження. Ця ситуація відкриває виняткові можливості для виробників автомобілів розширити свої потужності в Україні. Серед переваг інвестування в автомобільну галузь в Україні: наявність кваліфікованих працівників; у 4 рази дешевше виробництво автомобілів у порівнянні з Німеччиною; у 2,6 рази нижча вартість праці порівняно з Китаєм; наближеність до ключових автомобільних кластерів у Центральній та Східній Європі. Нові інвестиційні можливості також відкриваються в сфері виробництва електромобілів та літєвих батарей, зважаючи на те, що Україна володіє найбільшими запасами літію в Європі. Перевага наявності літію у поєднанні з глобальним зростанням продажів електромобілів створює передумови для України закріпитися в ролі важливого гравця у галузі автомобільного виробництва [42].

Потенційно привабливою може бути також аерокосмічна галузь. На даний момент в Україні діє 5 конструкторських бюро, 8 виробничих підприємств,

проведено більше 150 запусків українських ракет з часу незалежності; 5000 студентів-випускників у аерокосмічній галузі щорічно. В Україні знаходяться декілька передових аерокосмічних конструкторських бюро та виробничих потужностей, які почали свою діяльність ще з початкового етапу ракетобудування та розвитку авіаційних технологій. Зокрема, конструкторське бюро «Антонов» широко відоме в світі завдяки проектуванню та створенню найбільшого в світі транспортного літака АН-225 «Мрія». Крім того, Україна стає все більш відомою завдяки ніші виробництва унікальних надлегких літаків, дельтапланів та паропланів усіх моделей та конструкцій. Зокрема, моделі Aeroprakt привернули увагу покупців у США, Австралії, Новій Зеландії та багатьох європейських країнах [42].

Але серед недоліків аерокосмічної галузі в Україні – відсутність масштабного виробництва, роздробленість ланцюга поставок після розпаду Радянського Союзу. На рис. 3.2 представлена динаміка експорту літальних апаратів за 2016-2020 рр.

Рис. 3.2 Динаміка експорту літальних апаратів 2016-2020 рр, тис. дол.

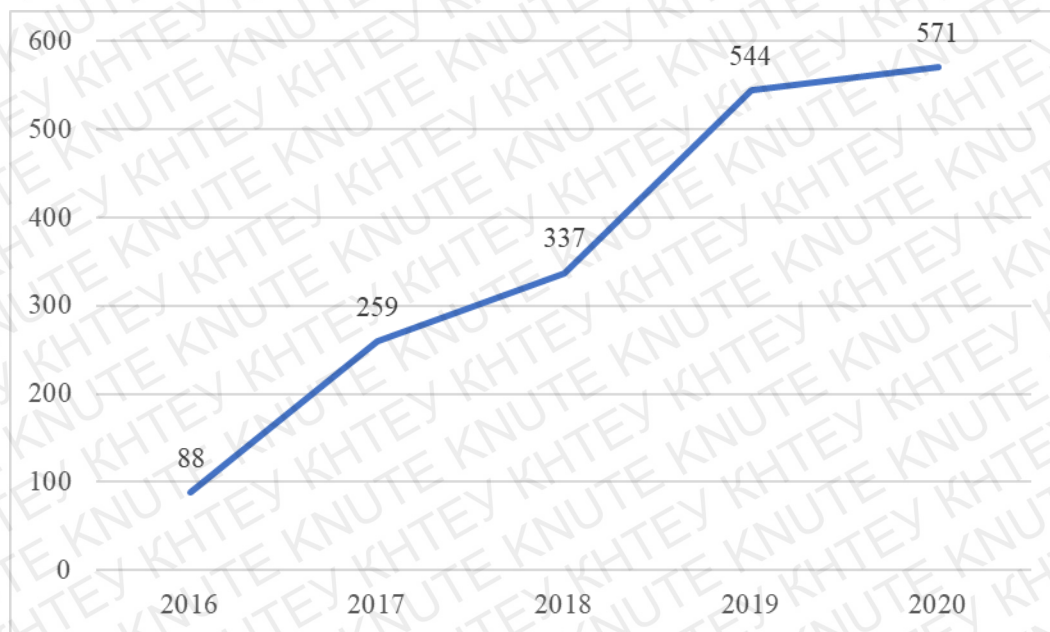
Джерело: складено автором на основі [31]

Дана галузь також має потенціал до зростання, який на даний момент недовикористаний більш, ніж у 2 рази (у 2015 р. обсяг експорту становив 190635,6 тис. дол. [31]). Серед переваг інвестування у цей сектор: 1) багаторічний технологічний досвід українських виробників; 2) кращі умови для

включення в ланцюги доданої вартості іноземних компаній; 3) наявність замкненого циклу створення і виробництва авіаційної техніки; 4) можливість надання послуг із поточного та капітального ремонту, технічного обслуговування; 5) можливість для іноземних компаній постачання матеріалів та комплектуючих, які раніше Україна імпортувала з Росії [42].

Цінністю України для потенційних інвесторів є також людський капітал у цій галузі, а також низький рівень заробітної плати у порівнянні із більш розвиненими країнами. Перспективною для інвестування в Україні є також галузь ІТ. В огляді Офісу із залучення та підтримки інвестицій наразі представлено лише два проєкти (Global Data Center Ukraine та Diia City Digital City), але потенціал для розвитку є значно вищим [42]. Динаміка інвестицій в ІТ стартапи за 2016-2020 рр. представлена на рис. 3.3.

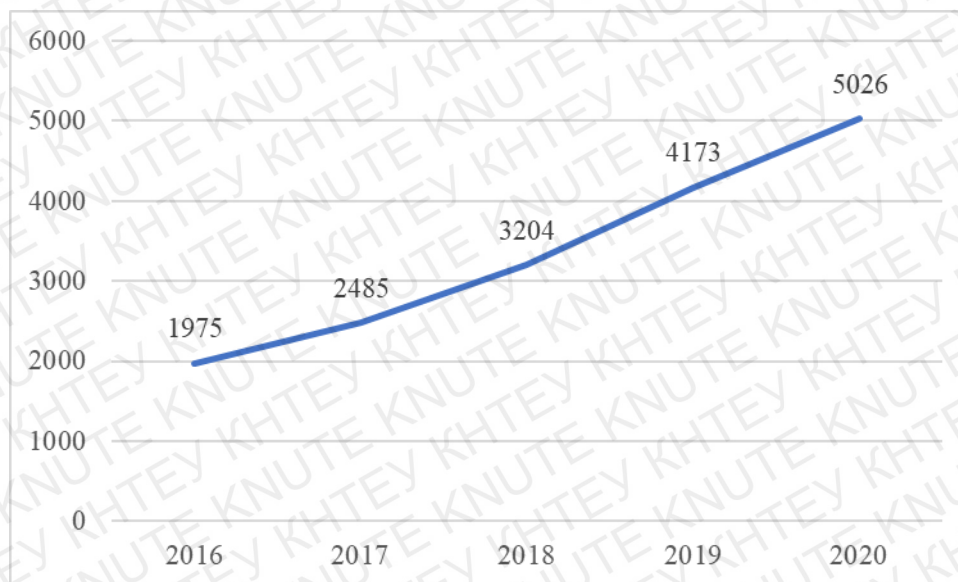
Рис. 3.3 Динаміка інвестицій в ІТ стартапи за 2016-2020 рр., млн дол.

Джерело: складено автором на основі [42]

Наразі в Україні є близько двох тисяч стартапів, 146 тисяч патентів та корисних моделей зареєстровано з 2007 р.; було проведено більш, ніж тисячу подій для інвесторів, ІТ спеціалістів та стратапів. На рис. 3.3 можемо бачити позитивну тенденцію щодо фінансування стартап проєктів за останні 6 років, яка продовжилась у 2020 р. навіть не зважаючи на кризу, спричинену

пандемією. Серед найвідоміших стартапів виділяють Gitlab, Grammarly, Bitfury, Neuromation, People.ai [42].

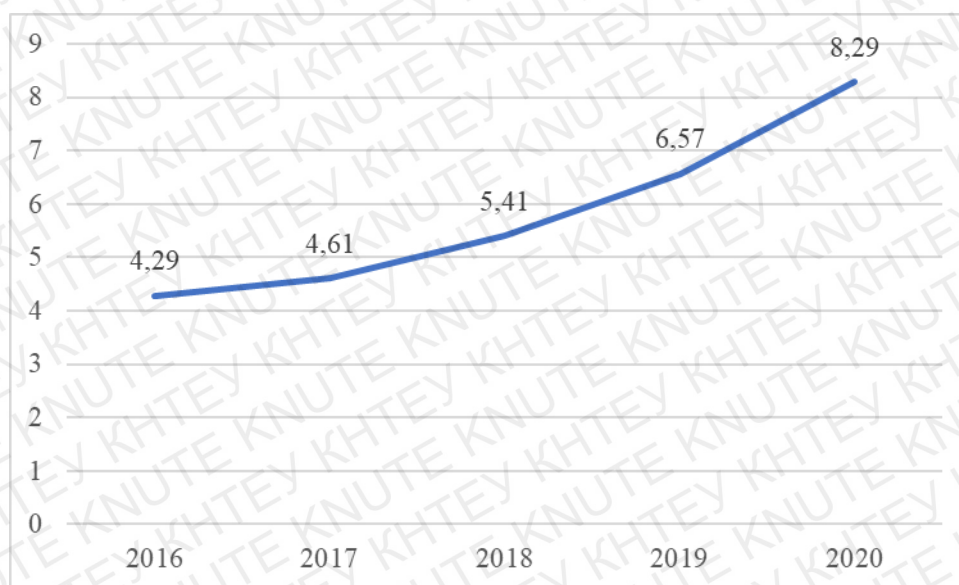
ІТ сектор досить активно розвивається останніми роками, зокрема на рис. 3.4 можемо спостерігати позитивну тенденцію експорту ІТ послуг, який збільшився у 2,5 рази із 2015 до 2020 р.

Рис. 3.4 Динаміка експорту ІТ послуг за 2016-2020 рр, млрд дол.

Джерело: складено автором на основі [31]

На рис. 3.5 можемо спостерігати зростання частки експорту ІТ послуг у загальному обсязі експорту із 4,29% у 2016 році до 8,29% у 2020 році.

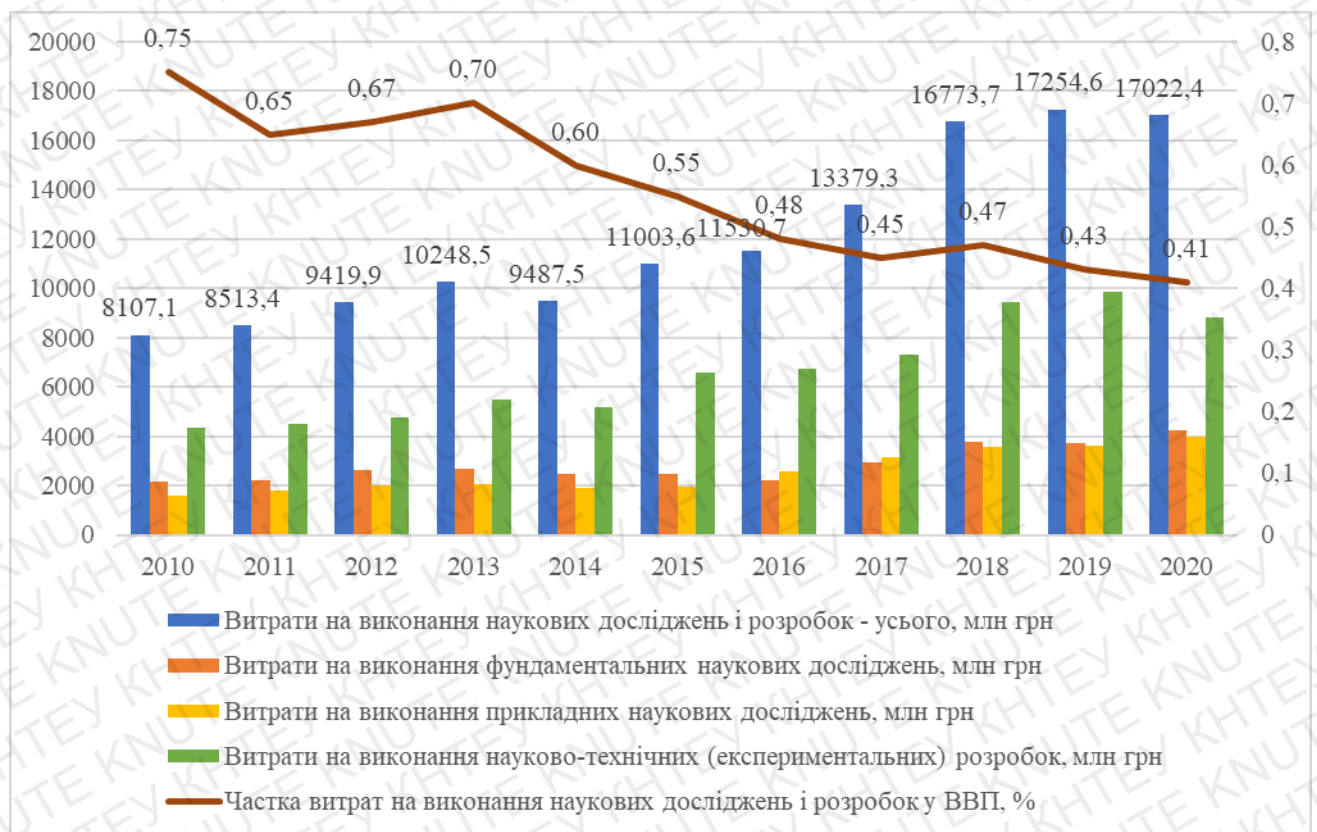

Рис. 3.5. Частка експорту ІТ послуг у загальному обсязі експорту за 2016-2020 рр., %

Джерело: розроблено автором на основі [31]

Деяка частка низьких показників у групі досліджуваних рейтингів пов'язана з низьким рівнем інноваційної діяльності. Далі проаналізуємо рівень витрат на НДДКР та інновації в Україні. На рис. 3.6 можемо бачити, що витрати на НДДКР зросли більш, ніж у 2 рази за останні 10 років (із 8107 млн грн у 2010 р. до 17022 млн грн у 2020 р.). Водночас, частка витрат на НДДКР за цей же період знизилась із 0,75% до 0,41%, при тому, що у розвинених країнах ця частка в середньому становить 3% [43].

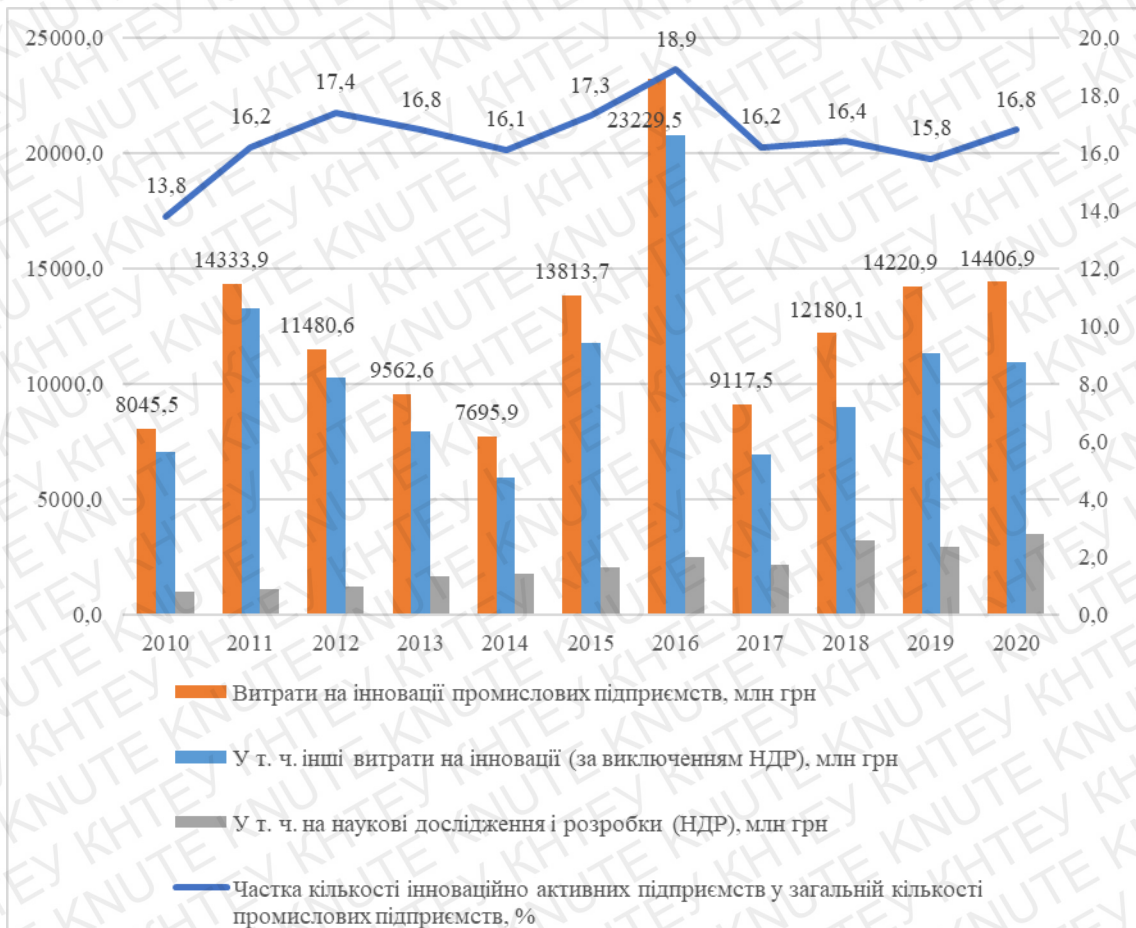
Рис. 3.6. Витрати на НДДКР в Україні за 2010-2020 рр.

Джерело: розроблено автором на основі [31]

На рис. 3.7 зображено частка кількості інноваційно активних підприємств у загальній кількості промислових підприємств: максимального значення вона досягла у 2016 році – 18,9%, загалом із 2010 р. збільшилась із 13,8% до 16,8% у 2020 р. Витрати на інновації промислових підприємств досягли максимального значення у 2016 р. – 23,2 млрд грн. У 2020 р. вони становили 14,4 млрд грн [31].

Для підвищення інноваційної привабливості України та активізації подальшого розвитку інновацій рекомендується запровадити наступні заходи: 1) розробка методики визначення ефективності інновацій; 2) підвищення ефективності бюджетного фінансування наукової та інноваційної сфери; 3)

забезпечення відповідності проведення НДДКР та потреб інноваційного розвитку економіки України; 4) вибір декількох пріоритетних напрямків для інноваційного розвитку; 5) залучення у глобальні ланцюги вартості; участь у транснаціональних корпораціях; 6) створення системи заохочення до інноваційної діяльності; 7) провадження заходів захисту вітчизняного виробника; 8) податкові та кредитні пільги ефективним інноваціям.

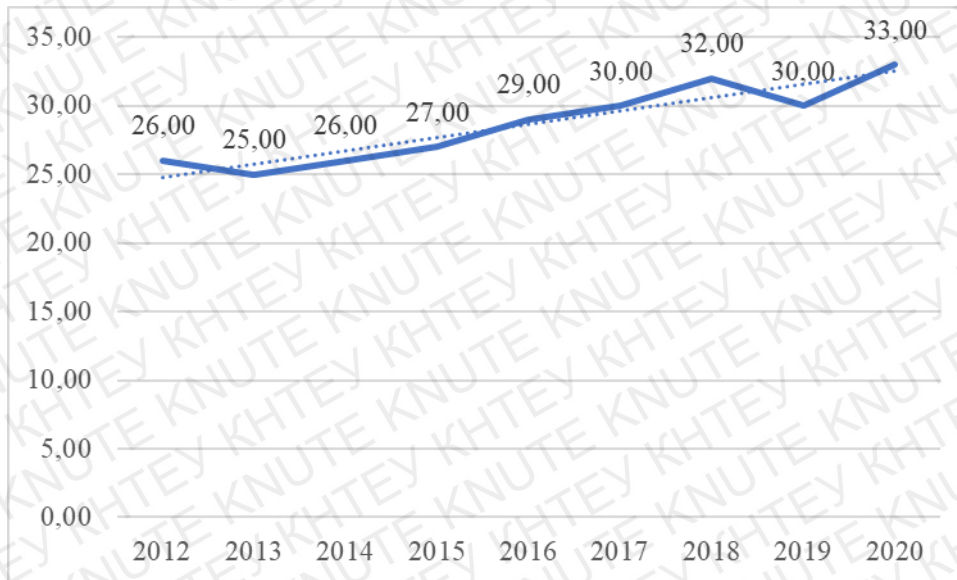
Рис. 3.7. Витрати на інновації промислових підприємств за 2010-2020 рр.

Джерело: розроблено автором на основі [30]

Щодо інституційних чинників, для підвищення інвестиційної привабливості вважаємо за потрібне особливу увагу приділити боротьбі з таким явищем як корупція, адже вона зменшує загальний обсяг інвестицій і, як наслідок, знижує швидкість економічного зростання. Зменшення обсягу інвестицій відбувається через завищені виробничі витрати та невизначеність, яку корупція створює. Зниження темпів зростання є прямим наслідком зниження темпів притоку інвестицій. До того ж, як було сказано вище, експерти визначають корупцію як один із чинників, що стримує інвестиції в Україну.

Розглянемо детальніше значення Індексу сприйняття корупції в Україні (рис. 3.8). За останні 4 роки показник більше або рівний 30 балам, що вже свідчить про позитивні тенденції, адже умовно вважається, що країни з показником менше 30 є найбільш відсталими та корумпованими. Але в той же час Україна все ще знаходиться на межі [25].

Рис. 3.8. Динаміка зміни Індексу сприйняття корупції в Україні за 2012-2020 рр.

Джерело: розроблено автором на основі [25]

Цікавим є також те, що згідно з проведеним дослідженням, 42,8% інвестицій до України надійшли з Кіпру, що також може свідчити про «відмивання коштів» українськими олігархами та, відповідно, спортворювати реальний обсяг інвестицій.

Серед основних проблем, пов'язаних з корупцією, можемо виділити наступні:

- корупція стала системним явищем, яке охоплює усі рівні – побутовий, діловий, політичний;
- політичні ініціативи в рамках боротьби із корупцією виявляються неефективними, зокрема через корумпованість органів, призначених для боротьби з цим явищем;
- сформованість даного явища як нормального у сприйнятті суспільства; неприйняття чесності та неупередженості, зокрема серед влади будь-якого рівня.

Згідно з даними аналітичної записки покращення індексу сприйняття корупції на 1 бал призведе до збільшення інвестицій на 2,3% [44]. Дослідження МВФ вказують на те, що підвищення індексу корупції на одну одиницю обумовить збільшення темпів зростання інвестицій на 4% [45].

Серед дій щодо покращення позицій у рейтингу сприйняття корупції пропонуємо наступні:

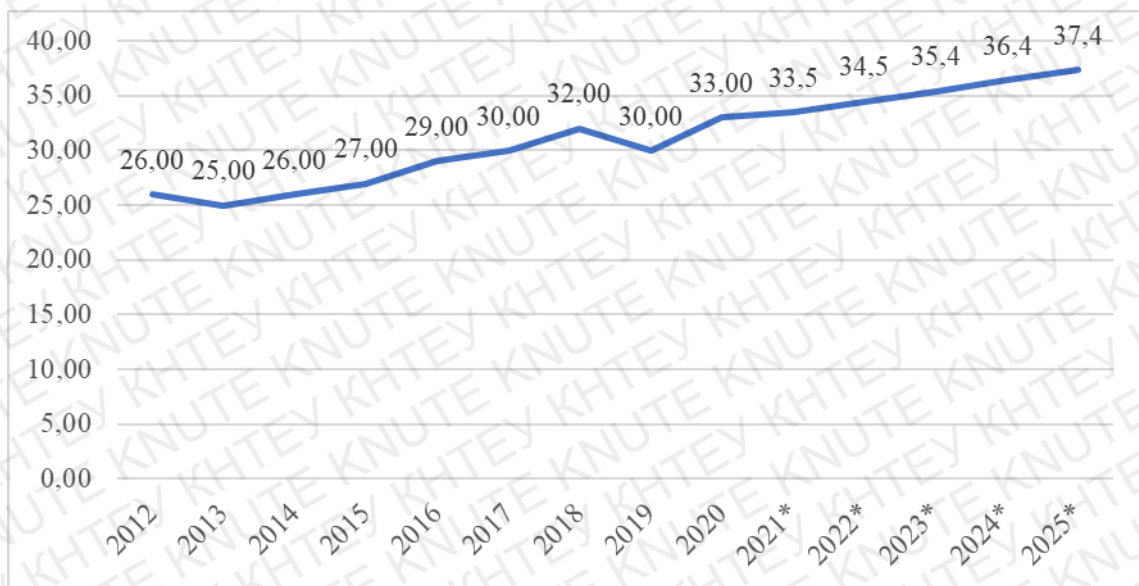
- сформуванню єдиної національної антикорупційної стратегії;
- сфокусуватися на боротьбі із корупцією в судовій системі та інших гілках влади (оскільки повністю корупцію як явище подолати майже неможливо);
- забезпечити виконання вже існуючих законів, зокрема забезпечення умов щодо неупередженого розслідування корупційних злочинів незалежно від статусу особи, яка його вчинила, а також реалізації покарання передбаченого законодавством;
- формування ефективних механізмів контролю за діяльністю державних органів з боку громадянського суспільства;
- забезпечення свободи та незалежності ЗМІ, зокрема у висвітленні корупційних правопорушень на всіх рівнях влади.

Тож в інституційному середовищі України є достатньо проблемних аспектів, які негативно впливають на інвестиційну привабливість України, зокрема, як було детально розглянуто, корупція виступає одним із найбільш стримуючих чинників. Щодо перспективних напрямків, вважаємо за доцільне розвивати як сферу послуг, зокрема ІТ послуги, темпи зростання яких показують позитивну динаміку, так і такі галузі, як аерокосмічна та автотранспортна, потужності до діяльності яких недостатньо розвинені наразі, але за наявності інвестицій там можуть бути сформовані як ланцюги виробництва замкнутого циклу, так і ланки зарубіжних ланцюгів вартості.

Отже, серед шляхів підвищення інвестиційної привабливості виділяємо систематизовану боротьбу з корупцією, стимулювання інноваційної діяльності, а також розвиток таких галузей, як аерокосмічна, автомобільна та ІТ галузь.

3.2. Прогнозна оцінка наслідків запровадження запропонованих заходів для міжнародної інвестиційної привабливості України

Серед запропонованих заходів для підвищення міжнародної інвестиційної привабливості – активні дії щодо запобігання та боротьби із корупцією. Як було зазначено вище, підвищення оцінки в індексі сприйняття корупції призведе до підвищення обсягу інвестицій в Україну. Тож змодельуємо покращення балів України враховуючи вже наявну тенденцію за допомогою лінії тренду (рис. 3.9).

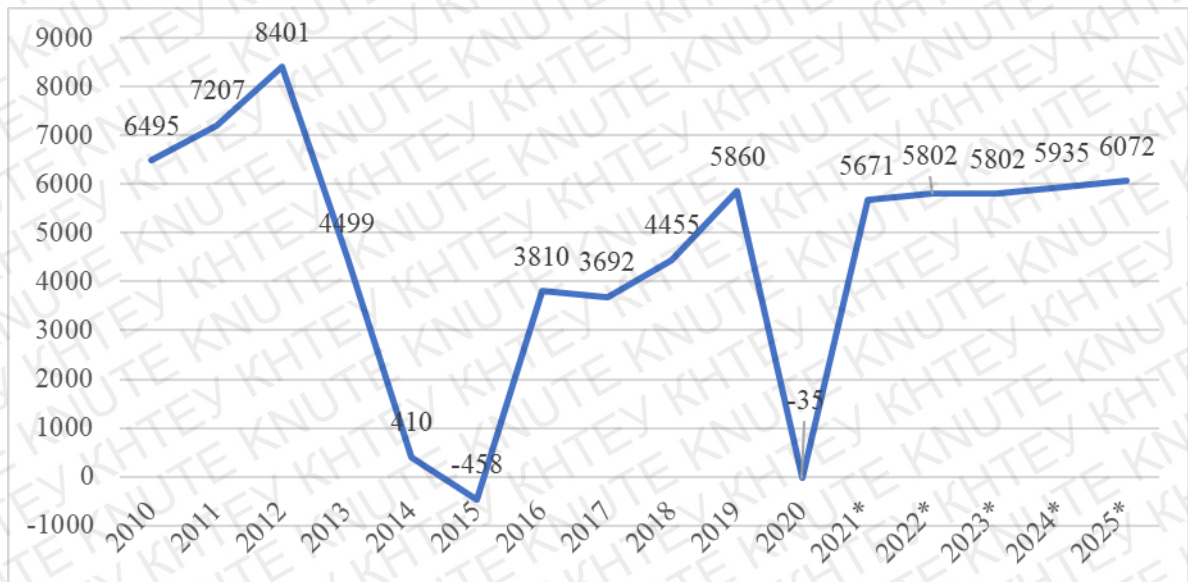

Рис. 3.9 Прогнозна оцінка зміни Індексу сприйняття корупції в Україні на 2021-2025 рр.

Джерело: розроблено автором на основі [25]

Згідно з даними рис. 3.9 можемо прогнозувати, що Україна матиме 37 балів за Індексом сприйняття корупції у 2025 р. та в середньому зростатиме на 1 бал кожного року. Відповідно до цього на рис. 3.10 спрогнозовано наступне зростання інвестицій (16. - 2,3%) із врахуванням лише одного чинника – сприйняття корупції. Тож до 2025 року прогнозований обсяг операцій за інструментами прямих іноземних інвестицій становитиме 6072 млн дол., що майже відповідає рівню 2010 року.

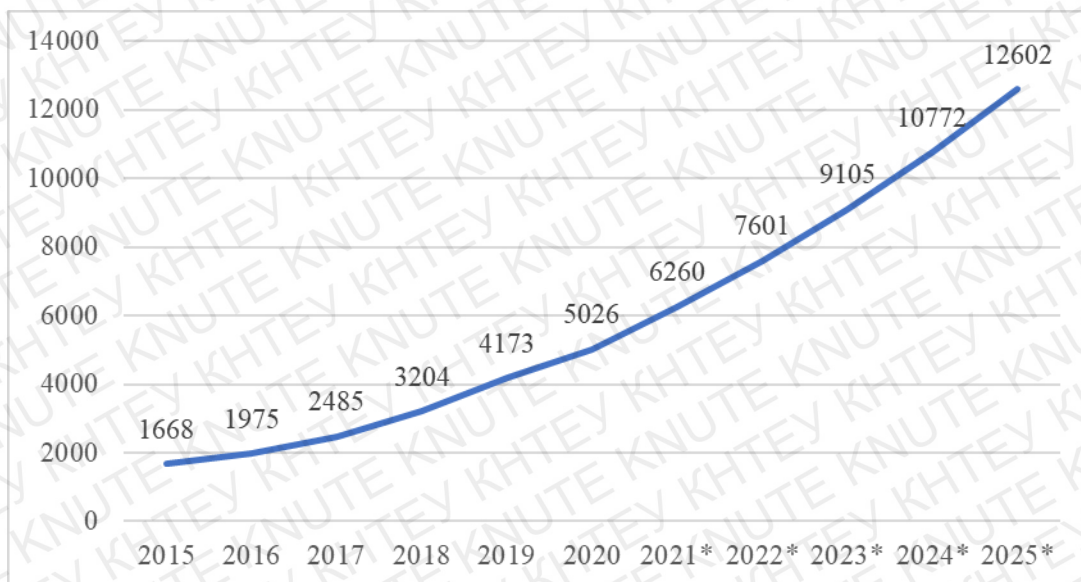

Рис. 3.10. Прогнозна оцінка зростання інвестицій на 2021-2025 рр., млн дол.

Джерело: розроблено автором на основі [19]

Згідно з прогнозом завдяки покращенню ситуації з корупцією у 2025 році рівень інвестицій в Україну сягне 6 млрд дол., що в свою чергу здійснить позитивний вплив на економічне зростання країни загалом.

Щодо подальшого росту ІТ галузі, з достовірністю апроксимації 0,99 можемо прогнозувати наступні цифри (рис. 3.11).

Рис. 3.11. Прогноз обсягів експорту ІТ послуг на 2021-2025 рр, млн дол.

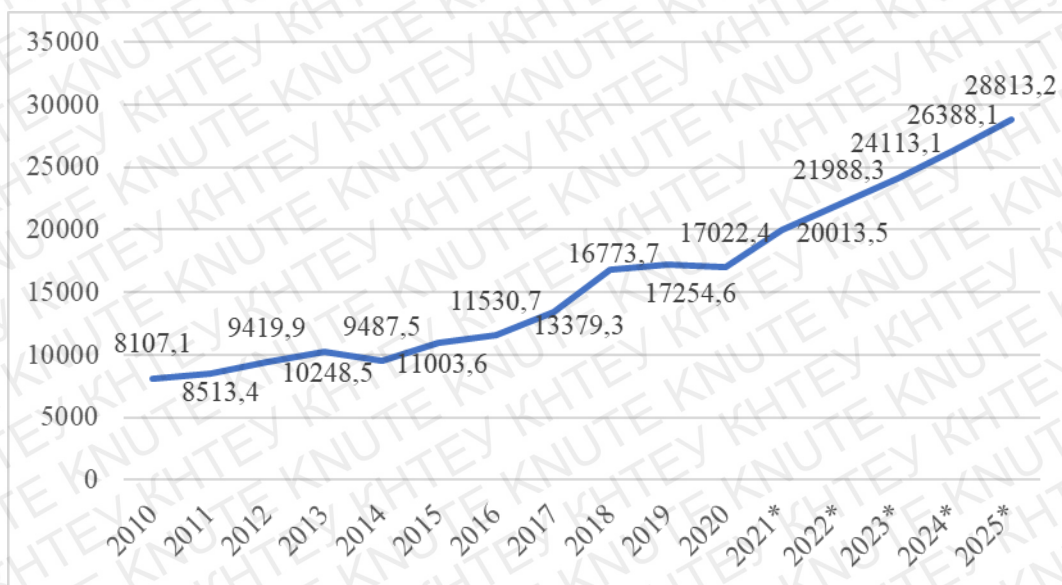
Джерело: розроблено автором на основі [30]

Згідно з прогнозами, до 2025 р. обсяг експорту ІТ послуг досягне 12602 млрд дол. За такого активного розвитку можемо також прогнозувати, що дана галузь буде привабливою для інвесторів та зумовить зростання інвестицій.

Вважаємо, що імідж України як держави-експортера залишається на рівні сировинної країни. Тому для нарощування обсягів експорту та зміни цих позицій вже буде недостатньо лише регуляторних заходів митного чи валютного регулювання. Необхідно сфокусуватись на переорієнтації на високотехнологічне виробництво, зокрема розвивати галузі, до яких Україна має високий потенціал та певний досвід – аерокосмічна, автотранспортна тощо.

Щодо подальшого розвитку НДДКР, враховуючи поточну тенденцію, можемо спрогнозувати наступні показники (див. рис. 3.12) – зростання обсягу витрат на НДДКР на 69% до 2025 р. (до 28,8 млрд грн). Виходячи з досвіду країн, які розвиваються, можна очікувати, що частку витрат держави на НДДКР у ВВП можливо збільшити у 1,5–1,7 рази за 10 років (у постійних цінах) [43]. Такий розвиток стимулюватиме зацікавленість іноземних інвесторів у вкладання коштів в українські проекти та компанії.

Рис. 3.12. Прогноз обсягів витрат на НДДКР до 2025 р., млн грн

Джерело: розроблено автором на основі [30]

Міністерство економіки України прогнозує подальше вдосконалення інвестиційної політики з метою покращення інвестиційної привабливості та імплементацію наступних дій [44]:

- вдосконалення законодавчої бази, що сприятиме посиленню гарантій захисту права власності; підвищенню рівня виконання судових рішень тощо як наслідок – сприятиме зростанню обсягів інвестицій;

- приватизація підприємств, включно з інформуванням зацікавлених суб'єктів та наданням інформаційної підтримки;
- формування нових та розширення діючих форм залучення інвестиційних ресурсів.

Разом із зваженою макроекономічною політикою це сприятиме зростанню обсягів іноземних інвестицій, зокрема у 2022-2024 рр. прогнозується зростання на рівні 4,25 млрд дол. щорічно. Інші припущення – у 2021 р. чистий приплив прямих іноземних інвестицій (за методологією платіжного балансу) становитиме 1,5-2 млрд дол., а вже у 2025 р. – 5-5,5 млрд дол. [44].

Отже, для підвищення інвестиційної привабливості Україні потрібно вдосконалювати як інституційну складову, зокрема стабілізувати макроекономічні показники, підвищити ефективність боротьби з корумпованістю усіх ланок суспільства, вдосконалити законодавчу базу та виконання законів у сфері іноземних інвестицій для підвищення рівня довіри з боку іноземних інвесторів тощо, так і робити крр. у напрямку переорієнтації промисловості на більш технологічні галузі та такі, де буде створюватись більша додана вартість.

Висновки до розділу 3

Для покращення інвестиційної привабливості України варто зосередити увагу на таких заходах: зниження податкового навантаження та забезпечення стабільності політичного середовища; боротьба з корупцією та забезпечення прозорості на всіх ланках влади; забезпечення ефективного функціонування правової сфери, вдосконалення законодавства; оновлення судової системи; запровадження економічного механізму страхування ризиків іноземних інвесторів; стимулювання розвитку фондового ринку.

У контексті економічного розвитку доцільно зробити акцент на розвитку технологічних галузей, зокрема, аерокосмічної, автомобільної, які недостатньо розвинені на даному етапі, але мають високий потенціал до розвитку, а також сектору послуг – зокрема, ІТ сектору, який демонструє постійні показники зростання експорту, а також частки у загальному експорті країни.

Аналіз інституційної складової засвідчив високий рівень корупції в Україні, що здійснює негативний вплив на формування інвестиційної привабливості.

За станом інноваційного розвитку Україна демонструвала низькі позиції у багатьох рейтингах; рівень частки НДДКР у ВВП в Україні у 6 разів менший, ніж в середньому у розвинених країнах.

Витрати на НДДКР в Україні за прогнозами можуть зрости до 28813,2 млн грн до 2025 року за умов подальшого акценту на покращенні рівня інноваційності української економіки.

Для покращення рівня інвестиційної привабливості необхідні комплексні дії у в кожній сфері розвитку держави, як із-зовні – імідж країни, рівень інформування іноземних інвесторів, так і з середини – покращення макроекономічних показників, загального добробуту держави, вдосконалення судової системи та підвищення рівня довіри до неї, робота із законодавством для забезпечення вигідних умов для іноземних інвесторів; удосконалення форм залучення інвестицій тощо. В цілому Україна має досить високий потенціал до подальшого збільшення залучення іноземних інвестицій.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Інвестиційна привабливість країни – це сукупність інституціональних, економічних, політичних, соціальних факторів, які впливають на рішення інвестора щодо вкладання інвестиційних ресурсів в рамках певного ступеню ризику та можливості отримання доходів у майбутньому.

Поняття «імідж країни» включає такі елементи, як економічні, географічні, національні, демографічні характеристики державної системи у минулому та в сучасності.

До факторів впливу на формування іміджу країни належать політичний, природно-ресурсний потенціал, соціально-психологічні настрої, стабільність економіки тощо.

Негативний образ України пов'язаний з недосконалістю податкової, фінансово-кредитної системи; низьким рівнем ВВП; високим рівнем безробіття; відтоком людських ресурсів закордон; високою корумпованістю економіки; низькою часткою високотехнологічного сектору; низьким рівнем розвитку еко-законодавства; відсутністю єдиної системи та стратегії формування іміджу країни; висвітленням у ЗМІ та, відповідно, сприйняттям країни закордоном як ринку сировини, дешевої робочої сили та місцем військових дій. Дії уряду щодо покращення іміджу країни не принесли вагомого результату.

Аналіз динаміки обсягів інвестицій в Україні виявив, що обсяги залучення є нестабільними. Значні падіння обсягів інвестицій в Україну за 2016-2020 рр. компенсувались подальшим зростанням у наступних роках. У 2021 році інвестори мають позитивні прогнози щодо рівня інвестиційної привабливості України.

Оцінка рівня якості середовища інвестиційної привабливості України здійснюється на основі аналізу позицій України у шести міжнародних індексах (легкості ведення бізнесу, глобальної конкурентоспроможності, економічної свободи, інновацій, сприйняття корупції, екологічної ефективності).

За останні роки покращились позиції України у всіх досліджуваних рейтингах, окрім Індексу екологічної ефективності. Підвищення у рейтингу легкості ведення бізнесу відбулось за рахунок покращення таких показників, як

отримання дозволу на будівництво, захист міноритарних інвесторів, підключення до систем енергозабезпечення, міжнародна торгівля, забезпечення виконання контрактів.

Індикаторами негативних процесів згідно з Індексом глобальної конкурентоспроможності залишаються високий рівень боргу країни, злочинність, стабільність фінансової системи, низький рівень підтримки науки та досліджень та ін.

Аналіз ключових макроекономічних показників України за останні п'ять років показав, що ВВП, оптовий та роздрібний товарооборот зростають, знижується темп інфляції, натомість у 2020 році незначно знизилась об'єм експорту та імпорту, зросла частка безробітних. Також сальдо торгового балансу залишається від'ємним.

ІСС Ukraine здійснює заходи в контексті сприяння іміджевим позиціям України через розробку глобальних стандартів ведення бізнесу (Incoterms); проведення досліджень з міжнародного бізнесу; проведення тренінгів-семінарів та конференцій, які стосуються усіх сфер діяльності ІСС.

У контексті економічного розвитку для підвищення інвестиційної привабливості доцільно зробити акцент на розвитку технологічних галузей, зокрема, аерокосмічної, автомобільної, які недостатньо розвинені на даному етапі, але мають високий потенціал до розвитку, а також сектору послуг – зокрема, ІТ сектору, який демонструє постійні показники зростання експорту, а також частки у загальному експорті країни.

Для покращення рівня інвестиційної привабливості необхідні комплексні дії у в кожній сфері розвитку держави, як із-зовні – імідж країни, рівень інформування іноземних інвесторів, так і з середини – покращення макроекономічних показників, загального добробуту держави, вдосконалення судової системи та підвищення рівня довіри до неї, робота із законодавством для забезпечення вигідних умов для іноземних інвесторів; удосконалення форм залучення інвестицій тощо. В цілому Україна має досить високий потенціал до подальшого збільшення залучення іноземних інвестицій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Рзаєв Г.І., Вакулова В.О. Методики оцінки інвестиційної привабливості на рівні країни та перспективи їх використання в економічному аналізі. Вісник Хмельницького національного ун-ту. Економічні науки. 2016. № 3 (1). С. 137–143.
2. Задоя А. О. Міжнародна інвестиційна діяльність: навчальний посібник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 122 с.
3. Зелінська О.М., Галазюк Н.М. Теоретичні засади визначення інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств в умовах сучасних євроінтеграційних процесів. URL: <http://global-national.in.ua/archive/22-2018/12.pdf>
4. Колесник Я., Скоробагатова Н. Проблеми визначення інвестиційної привабливості та інвестиційного клімату в Україні. Актуальні проблеми економіки та управління: зб. наук. пр. молодих вчених. 2012. Вип. 6. URL:<http://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/2947/1/12.pdf> (дата звернення 12.03.2021)
5. Савіна Н. Б. Оцінювання інвестиційної привабливості як передумова розвитку логістичного сектору економіки країни. Наукові праці Донец. Нац. техн. ун-ту. Серія: Економічна. 2014. № 5. С. 195–204.
6. Гунько В. І. Особливості інвестиційної привабливості національної економіки України. Вісник Університету банківської справи Національного банку України. 2013. № 3. С. 71–74.
7. Ключковський О. В., Ключковська В. О. Оцінка стану інвестиційної привабливості України у міжнародних рейтингах. Зб. Наукових праць ВНАУ, серія: Економ. науки. 2011. №2, том 2. С. 90-95. URL: <http://econjournal.vsau.org/files/pdfa/447.pdf> (дата звернення 12.03.2021)
8. Покатаєва К. П. Теоретичні аспекти визначення категорій «інвестиційний потенціал» та «інвестиційна привабливість». URL: <http://eprints.kname.edu.ua/1542/1/%D0%9A.%D0%9F.%D0%9F%D0%9E%D0%9A%D0%90%D0%A2%D0%90%D0%84%D0%92%D0%90.pdf>

9. Гребенюк Н.О. Інвестиційна привабливість: сутність та засоби покращення. Інвестиції: практика та досвід. 2012. Вип. 13. С.12-17.
10. Маслак О. І., Таловер В. А. Комплексна оцінка інвестиційної привабливості країни. Економічний форум. Вип. 3. 2016. С. 51-59
11. Денисюк С., Корнієнко В. Імідж України у внутрішньополітичних і геополітичних контекстах сучасності. *Studia politologica Ucraino-Polona*. 2014. Вип. 4. С. 93–100.
12. Квактун О. Вертелецька О., Калініченко К. Концептуальні основи формування міжнародного іміджу України. *Економічний простір*. 2018. №135. С. 139-149.
13. Чечель О. Ю. Формування іміджу держави на міжнародній арені. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/10_2016/20.pdf
14. Г. А. Піскорська, Н. Л. Яковенко. Імідж України в контексті російсько-українського конфлікту. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/2517
15. Савон К. В. Міжнародний імідж України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Актуальні проблеми політики*. Вип. 64. 2019.
16. Качинський А. Б. Індикатори національної безпеки: визначення та застосування їх граничних значень: монографія. К.: НІСД, 2013. 104 с.
17. Офіційний Портал зовнішньої політики. Просування іміджу України закордоном. URL: <http://fpp.com.ua/topic/prosuvannya-imidzhu-ukrayiny-zakordonom/>
18. Осмолівська А. Чинники формування образу країни на міжнародній арені. *Політичне життя*. 2018. №2. С. 80-84.
19. Національний банк України: офіційний сайт URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external/data-sector-external#1>
20. European Business Association: офіційний сайт. URL: <https://eba.com.ua/research/doslidzhennya-ta-analytyka/>
21. Doing Business URL: <https://www.doingbusiness.org/en/doingbusiness> (дата звернення 14. 03. 2021)

22. The Global Competitiveness Report 2019 URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf (дата звернення 14. 03. 2021)
23. Index of Economic Freedom URL: <https://www.heritage.org/index/country/ukraine> (дата звернення 14. 03. 2021)
24. Глобальний індекс інновацій URL: <https://www.wipo.int/> (дата звернення 23.06.2021)
25. Індекс сприйняття корупції URL: <https://www.transparency.org/en/countries/ukraine> (дата звернення 23.06.2021)
26. Індекс екологічної ефективності URL: <https://epi.yale.edu/epi-results/2020/country/ukr> (дата звернення 23.06.2021)
27. Doing Business 2020 — Україна: рейтинг, показники, ключові зміни. URL: <https://bakertilly.ua/news/id47799> (дата звернення: 10.07.2021)
28. Мультимедійна платформа іномовлення України Укрінформ. Україна – на 45 місці у Глобальному рейтингу інновацій URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3092201-ukraina-na-45-misci-u-globalnomu-rejtingu-innovacij.html> (дата звернення: 10.07.2021)
29. DW. Україна дещо піднялася в рейтингу "Індекс сприйняття корупції" URL: <https://www.dw.com/uk/ukraina-deshcho-pidnialasia-v-reitynhu-indeks-spryiniattia-koruptsii/a-56358381> (дата звернення: 10.07.2021)
30. Самойлик Ю. В. Глобальні передумови впровадження екологічних інновацій у процес формування органічних продовольчих ланцюгів. Економіка та управління національним господарством. Причорноморські економічні студії. URL: http://bses.in.ua/journals/2020/51_2020/12.pdf (дата звернення 21.07.2021)
31. Державна служба статистики України. Зовнішньоекономічна діяльність. URL: https://ukrstat.org/uk/operativ/menu/menu_u/zed.htm (дата звернення 10.09.2021)

32. Асоціація «Український національний комітет Міжнародної Торгової Палати (ICC Ukraine). Офіційний сайт. URL: <https://iccua.org/pro-iss-ukraine/> (дата звернення 12.09.2021)
33. Аягут Н. Г. Електронні послуги як різновид господарської діяльності морського порту. 2021. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-040-7-24> (дата звернення 14.09.2021)
34. Звіт ICC Ukraine та BASCAP ««Розвиток і захист інтелектуальної власності в Україні» URL: http://intellect21.cdu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/Ukraine_IP_Report_UKRAINE_LR.pdf (дата звернення: 16.10.2021)
35. ЗВІТ щодо досвіду роботи УНК МТП у правозахисній та антикорупційній діяльності у сфері економіки за останні два рр.. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/radabeb/4%20НО%20Ukrainskyi%20natsionalnyi%20komitet%20mizhnarodnoi%20torhovoii%20palaty/zvit-unkmtpr.pdf> (дата звернення 16.10.2021)
36. Національне агентство з питань запобігання корупції. Засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2020-2024 рр. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/09/Antykoruptsijna-strategiya-na-2020-2024-roky-za-rezultatamy-publichnyh-obgovoren-16.09.2020.pdf>
37. Вокс Україна. "Індустріальні парки України": старі граблі на свіжу голову? URL: <https://voxukraine.org/longreads/industrial-park/article-ua.html> (дата звернення 16.10.2021)
38. «Інвестиційні няні» в Україні: що думають про ідею Зеленського самі інвестори? URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30629275.html> (дата звернення 17.10.2021)
39. Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні: Закон України від 17.12.2020 р. № 1116-IX. Відомості Верховної ради України

40. Офіційне Інтернет-представництво Президента України URL: <https://www.president.gov.ua/news/prezident-pidpisav-zakon-shodo-derzhavnoyi-pidtrimki-investi-66453> (дата звернення 17.10.2021)
41. Офіційний сайт Укравтопрому. Статистика. URL: <https://ukrautoprom.com.ua/category/statistika> (дата звернення 18.10.2021)
42. Офіційний сайт Офісу із залучення та підтримки інвестицій URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/uk/> (дата звернення 18.10.2021)
43. Турко Д. О. Тенденції розвитку високотехнологічного виробництва в Україні URL: http://bses.in.ua/journals/2018/35_2_2018/8.pdf
44. Центр економічно стратегії. Скільки коштує суспільству корупція. Аналітична записка. URL: https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2016/07/How-much-does-Corruption-Cost-Ukraine_Research-Paper.pdf (дата звернення 19.10.2021)
45. Міжнародний валютний фонд. Корупція і економічне зростання
46. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 рр. в умовах глобалізаційних викликів URL: <http://kno.rada.gov.ua/uploads/documents/36382.pdf> (дата звернення 19.10.2021)
47. Міністерство економіки України. Прогноз економічного і соціального розвитку України 2022-2024 URL: <https://www.me.gov.ua/Files/GetFile?lang=uk-UA&fileId=623f138f-c267-4ae7-af07-64f0ec6646a9> (дата звернення 19.10.2021)
48. Городняк І. В., Терендій А. Б. Інституційні чинники залучення іноземних інвестицій в економіку України. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. Вип. 2 (25). 2020. URL: http://www.easterneurope-bm.in.ua/journal/25_2020/25_2020.pdf#page=4
49. Ріпа Т. В. Напрями підвищення інвестиційної привабливості України на світовій арені. Економіка та управління підприємствами. Вип. 66, 2021. С. 63-68.
50. Проніна О. В. Корупція в Україні: проблеми та шляхи вирішення. Наукові перспективи №1(7) 2021. С. 251-259.

ДОДАТКИ

**Кореляційний аналіз
Індексу глобальної конкурентоспроможності та інвестицій**

Рр.	Темп приросту балів ІГК, % (x)	Темп приросту інвестицій, % (y)	$ x - \bar{x} $	$ y - \bar{y} $	$(x - \bar{x}) * (y - \bar{y})$	$(x - \bar{x})^2$	$(y - \bar{y})^2$
2010							
2011	2,56	10,96	2,28	62,31	142,25	5,21	3882,85
2012	3,50	16,57	3,22	56,71	182,53	10,36	3215,75
2013	-2,17	-46,45	2,46	119,72	293,93	6,03	14333,27
2014	2,22	-90,89	1,94	164,16	318,64	3,77	26949,04
2015	-2,66	-211,71	2,94	284,98	837,33	8,63	81214,79
2016	-0,74	931,88	1,03	858,60	880,58	1,05	737199,03
2017	2,55	-3,10	2,27	76,37	173,27	5,15	5832,67
2018	-2,73	20,67	3,01	52,61	158,43	9,07	2767,65
2019	0,00	31,54	0,28	41,74	11,74	0,08	1741,99
Середнє значення	0,28	73,27			333,19	5,48	97459,67

Джерело: розраховано автором на основі [19; 22]

$$r(x; y) = \frac{\frac{1}{n} \sum (x - \bar{x})(y - \bar{y})}{\sqrt{\frac{1}{n} \sum (x - \bar{x})^2 \frac{1}{n} \sum (y - \bar{y})^2}}$$

$$r(x; y) = \frac{333,19}{\sqrt{5,48 * 97459,67}} = 0,46$$